

Саха Республикатын
Ньурба улуунун хаһыата
Хаһыат 1937 сылтан тахсар2024 сыл
Муус устар 4 күнэ
Чэппиэр ● 13 № (12088)

НЬУРБА

12+

ОГНИ НЮРБЫ

Бүгүнгү
нүөмэргэ

Олохтоох салайыныы

Нацбырайыактар дьон-
сэргэ олоҕун тупсарар
суолталаахтар / 2

Редакция почтата

8 уола кыргыһы хонуутугар
охтубут ытык аҕа аата
үйэтитиллиэ дуо? / 6

Здоровая нация

Глазами специалиста: так
ли безвредны любимые
молодежью энергетики? / 8

Тема дня

В Нюрбинском районе в рамках выездного заседания постоянного комитета Ил Тумэн по бюджету, финансам, налоговой и ценовой политике, вопросам собственности и приватизации под председательством Вице-спикера парламента Якутии Юрия Николаева народные депутаты обсудили проблематику электроснабжения вилюйской группы районов.

Открывая заседание, Юрий Николаев отметил, что в заседании принимают участие народные депутаты Якутии, представители исполнительных органов власти, сотрудники аппарата парламента республики, представители администрации и Совета депутатов Вилюйского, Верхневилуйского, Нюрбинского и Сунтарского районов. Он подчеркнул, что рабочий выезд в Нюрбинский улус состоялся по установленному плану деятельности парламента Якутии.

Председатель Госкомцен республики Николай Бочков озвучил проблемы электросетевого комплекса Западного энерго-района Якутии:

«Переключение центральных и Западных районов к единой национальной энергосистеме стало причиной остановки субсидирования по

Депутаты Ил Тумэн обсудили вопросы энергоснабжения вилюйской группы районов республики

дальневосточной надбавке. На сегодняшний день основной поставщик электроэнергии «Якутскэнерго» несет убытки в связи с потерями объемов реализации. На текущий момент наблюдается рост тарифов на электроэнергию», - сказал Николай Бочков.

Николай Бочков добавил, что в Западной группе районов широко распространено электроотопление, которое влияет на динамику роста перекрестного субсидирования.

Отметим, постановление РФ от 29.12.2011 №1178 «Основные ценообразования области регулируемых цен (тарифов) в электроэнергетике» устанавливает предельную величину перекрестного субсидирования, превышение которого возлагает дополнительное финансирование из регионального бюджета.

Председатель Госкомцен республики проинформировал, что для решения обозначенных проблем межведомственная рабочая группа предлагает снизить объемы сверхнормативных потерь по Западному энерго-району, переключить западные

районы к централизованному отоплению в целях снижения величины перекрестного субсидирования.

Министр жилищно-коммунального хозяйства и энергетики республики Вячеслав Емельянов проинформировал о субсидиях организациям коммунального комплекса и принимаемых мерах по их снижению. По словам министра, субсидии на ЖКХ составляют 10% от бюджета республики. Наибольшая доля субсидий приходится на отопление. На сегодняшний день потенциальная экономия бюджета при заключении энергосервисных контрактов в жилищном фонде Якутии по 118 МКД составила не менее 10% от всего объема потребления.

Вячеслав Емельянов заявил, что будет продолжена работа по выявлению необоснованных расходов в заявках РСО, повышению уровня оснащенности приборами учета потребления коммунальных ресурсов в жилищном фонде. Некоторые затраты ресурсоснабжающих организаций будут сокращены инвестициями.

Министр финансов Якутии Валерий Жондоров озвучил информацию о межбюджетных отношениях в республике, обозначив условия и механизмы предоставления трансферта в муниципальные бюджеты.

По словам министра финансов республики, межбюджетные трансферты составляют около 111 607,6 млн. рублей.

Заместитель министра экономики Якутии Иван Елисеев проинформировал о порядке включения в инвестиционную программу республики.

Иван Елисеев описал этапы ранжирования объектов, отметив, что заявки на включение в инвестиционную программу рассматриваются в очередном порядке. На последних этапах инвестиционная программа вносится на рассмотрение в парламент Якутии. Он отметил, что по итогам 2023 года построено 57 объектов по инвестиционным программам. Объем касового исполнения составил 65,2 млрд рублей.

«На 2024 год планируется включить инвестиционные планы в общем объеме 80,2 млрд. рублей», - сообщил Иван

Елисеев.

Глава Нюрбинского района Алексей Иннокентьев озвучил постановочные вопросы, касающиеся строительства стадиона, лечебного корпуса, зонирования территории на уровне населенных пунктов с учетом развития систем газоснабжения, электроснабжения и теплоснабжения, софинансирования работ по ремонту муниципальных дорог и возмещении целевого займа АО «Нюрбинская Птицефабрика».

По итогам выездного заседания парламентарии рекомендовали правительству Якутии:

- предусмотреть в 2024 году финансовые средства на продолжение строительства объекта «Стадион на 3000 мест с теплым легкоатлетическим манежем в г. Нюрба Нюрбинского улуса;

- рассмотреть до 1 июня 2024 года вопрос выделения дополнительных финансовых средств на строительство объекта «Лечебный корпус в г. Нюрба Нюрбинского улуса»;

- в 2024 году провести работу по реализации механизма, установленного частью IV Концепции социально-экономического и экологического развития с улусами «Алмазной провинции».

Пресс-служба Ил Тумэна

Кулун тутар 29 к. Ньурбаҕа Ил Түмэн Бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта, сис кэмитиэт бэрэссэдээтэлэ Юрий Николаев Ил Түмэн бүддьүөккэ, үпкэ, нолуок уонна сыана бэлиитикэтигэр, бас билии уонна приватизация боппуруостарыгар сис кэмитиэтин көһө сылдьар сүбэ мунньаҕын салайан бытта. Сүбэ мунньаҕа Ил Түмэн сис кэмитиэтин бэрэссэдээтэллэр Владимир Прокопьев, Георгий Балакшин, Светлана Давыдова, Александр Корякин уонна Андрей Николаев, СӨ Бырабыыталыстыбатын чилиэннэрэ, Ыаллы Бүлүү улуустарын дэлгээссийэлэрэ, баһылыктар, дьокутааттар уонна тэррилтэлэр салайааччылары кытыннылар.

СӨ сыанаҕа бэлиитикэтин Госкомитетын бэрэссэдээтэлэ Николай Бочков, ОДЬКХ уонна энергетика миниистирэ Вячеслав Емельянов, үп миниистирин э.т. Валерий Жондоров, үп миниистирин солбуйааччыта Иван Елисеев дакылааттара иштилиннэ. Видео-конференц си-

Ньурбаҕа - Ил Түмэн бүддьүөккэ сис кэмитиэтин көһө сылдьар мунньаҕа

бээтинэн Дьокуускайтан уонна улуустартан Ил Түмэн дьокутааттара уо.д.а. кэпсэтиигэ кытыннылар.

Тутуу, үп-харчы, ОДЬКХ, энергетика боппуруостара барыбытын даҕаны таарыйарын быһыытынан, Ил Түмэн дьокутааттарын кэллигэлэриттэн уонна улуустар олохтоохторуттан элбэх ыйытык киирдэ. Сүрүннээн газгольдеры туһаны, гаастааһын, элбэх оҕолоох

ыалларга хомунаалынай төлөбүргэ чэпчэтии олохтохторун, оҕоһунан оттуллар дьиэлээх ыалларга субсидия, уот тарыбын кыччаттар наадатын, «Сунтаар-Ньурба» ВЛ-110 кВ уонна Үөһээ Бүлүү анынан муоста тутуутун, алмаастаах улуустарга «АЛРОСА» 1%-наах аахсыяларынан дивидент төлөнүүтүн, СВО-ҕа көмө оҕоһуллуутун, үүт харчыта кэлиитэ тоҕо бытаарарын туһунан уо.д.а. ыйыттылар.

Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев улуус туруорсуулаах боппуруостарынан иһитиннэри оҕорон кимиилээхтик кииристэ. Ньурба к. ичигэс сүүрэр манежтаах 3000 миэстэлээх стадион тутуутугар үп бэриллитин, балыыһа 2-с уочаратын тутуу сыаната лаппа үрдээбитинэн сибээстээн эбии үп көрүллэрин, гааһынан, уотунан уонна сылааһынан хаачыйы сайдыытын учуоттаан өрөспүүбүлүкэ нэһилиэнньэлээх пууннарын зонирование-тын категориятын бигэргэтэр туһунан СӨ Бырабыыталыстыбатын уурааҕар уларытыыны киллэрэн улуус нэһилиэнньэлээх пууннарын 3-с категорияҕа киллэрэри, нэһиликтэр икки ардыларынааҕы суолларга өрөмүөн үлэтин СӨ Суол фондатын үбүлүүргэ, Ньурбатааҕы көтөр фабрикатын производст-

веннай сыаҕын 2-с уочаратын тутууга үбүлээһин туһунан туруоруула.

Ил Түмэн бүддьүөккэ сис кэмитиэтин көһө сылдьар мунньаҕын түмүгүнэн киирбит этиилэри учуоттаан уураах ылынна. СӨ Бырабыыталыстыбатыгар быйыл Ньурба к. сүүрэр манежтаах 3000 миэстэлээх стадион тутуутугар үп көрөрүгэр сүбэлииргэ; 2024 с. бэс ыйын 1 к. диэри Ньурба к. эмитиер куорпус тутуутугар эбии үбүлээһини көрөр боппуруоһу үөрэтэригэр, «алмаастаах провинция» улуустарын социальнай-экзэнемий-чэскэй уонна экология өтүнэн сайдыыларын Кэнсиэспийэтин 4-с чааһынан олохтоммут механизм олоххо киллэрэргэ үлэлэһэргэ уураах ылыынына.

Былааннамытттан быдан уһуннук уонна сэргэхтик барбыт Ил Түмэн сис кэмитиэтин сүбэ мунньаҕа наҕараадалары туттарынан түмүктэннэ.

Геннадий АНТОНОВ

Нурба улууһугар – национальной бырайыактар

Нурба улууһа тыа хаһаайыстыбата уонна бырамысыланнас тэнгэ тутуллан сайдан иһэр өрөспүүбүлүкэ бөдөн улуустарыттан биридэстэрэ. Өрөспүүбүлүкэ салалтатын, Ил Дархан Айсен Николаевы кытта биир ситимнээх үлэ түмүгэр араас источниктартан, ол иһигэр федеральной уонна өрөспүүбүлүкэ бүддьүөттэриттэн үбүлэнэн кэнники сылларга элбэх үлэ ытылынна. Улуус иннигэр турар былааннаах үлэ эмиэ киэн. Бу туһунан улуус баһылыга Алексей Иннокентьевы кытта сэнэргэстибит.

көрөн барар буоллулар.

«Саахалланар туруктаах дьиэлэртэн көһөрүү» бырагырааманан 5 сыл иһигэр 47451 кв. м. иэннээх олорор дьиэ үлэҕэ киирдэ. Ол иһигэр былырын 3 дьиэни киллэрбиппит. Быйыл 32 кв-лаах дьиэ («Виком» ХЭТ) уонна 82 кв-лаах дьиэ («СахаБилд» ХЭТ) үлэҕэ киириэхтээхтэр. Бу сылга эмиэ Нурбаҕа «Региональной сайдыы» – 81 кв-лаах, «Масстрой» – 41 кв-лаах, «СахаБилд» – 86 кв-лаах уонна «Кова» ХЭТ – 37 кв-лаах дьиэлэр тутууларын сағалаан, эһиил үлэҕэ киллэриэхтээхтэр.

Ыраас уунан хааччыйы

Ааспыт сылга өрөспүүбүлүкэттэн үп көрүллэн уонна улуус харчынан кыттыһан, Нурба к. сууккаҕа 800 кубометр ууну ыраастыыр кыамталаах «Амакинка» ыстаансыяа сағардыллан оҥоһуллубута. Барыта 48 мөл.солк. тахса суумалаах улахан үлэ ытылынна. Нурба куорат улахан аҕаара ыраас иһэр уунан хааччыллына.

«Ыраас уу» нацпроегын Нурба куоракка сууккаҕа 1200 кубометр ууну сир анныттан хостоон ыраастыыр ыстаансыяа тутулла турар. 194 сыбаайа барыта түһэрилиннэ. Бэдэрэтчинэн «Сибтрансстрой» ХЭТ үлэли сылдьар. Бу күннэргэ проектант кэлэн сылдьар, авторскай надзор быһыытынан уу ситимнэрин барытын чинчийэн көрдүлэр. Үлэ график быһыытынан баран иһэр. Муус устар ыйтан рандбалкатын, арматуратын баайан сағалыахтара, ыам ыйыгар бетонун кутан барыахтаахтар. 3 этээстээх, бэйэтэ насоснай ыстаансыяа лаах эбийиэк буолар. Итини таһынан быйыл 5 км кэригэ уу ситимэ тардыллыахтаах. Бу ыстаансыяа сыл бүтүүтэ үлэҕэ киирэрэ былааннанар. Оччоҕуна Нурба олохтоохторун ыраас уунан хааччыллыыта өссө тулсуоҕа.

Быйылгы үлэлэр

Ааспыт сыл бүтүүтэ Нурба к. «Доруобуйа харыстабыла» нацпроегын балыыһа 2-с уочаратын бастакы сыбаайата түһэриллибитэ. Билигин сыбаайатын 3 гыммыт 1-рэ түһэриллэн бүттэ. Ону кытта тэнгэ сир аннын тымнытар үлэ бара турар, тымнытар туруупкалары түһэрибиттэр. Бэдэрэтчит «Силим» ХЭТ тутуу матырыяалын таһа сылдьар. Балыыһа 2-с уочарата 2025 с. бүтүүтэ

үлэҕэ киирэрэ былааннанар.

«Тыа сирдэрин кэлимник сайыннарыы» федеральной бырагыраамаҕа нэһиликтэр икки ардыларынааҕы суоллары оҥорууга быйыл 2 сайаапканы (Дьиикимдэ-Сүлэ уонна Акана-Чкалов суолларын) ытан турабыт. Эрдэ маннык тосхолунан Нурба-Сүлэ суола оҥоһуллубута. Онон кэтэһэбит. СӨ Тырааныспарын министиэристибэтин кытта кыттыгас пилотнай бырагырааманан быйыл Дьиикимдэ кини уулуссата аспаалланыахтаах. Үбэ 3 сылга тырыллыыта, быйыл эһии үп көрүллэр түгэнигэр барытын биридэ бүтэрэр бағалаахпыт.

Үтүө дьыала хамсааһын чэрчитинэн Хаҥаласка оҕо уһуйаана сыл бүтүүтэ үлэҕэ киириэхтээх. Аукционга «Стройгазсервис» тэрилтэ кыайан, матырыяалын таһа сылдьар. Туттааччылар биригээдэлэрэ кэлэн сарайын оҥорон ортолоон эрэр.

Эмиэ Үтүө дьыала хамсааһын чэрчитинэн Үөдэй оскуола-саадын 2-с түһүмэҕэр спорт-саала тутууга быйыл сағаланар, үлэҕэ киирэр болдьоҕо - эһиил. Муус устар ыйыгар бэдэрэтчиги быһаарарга аукцион биллэриллэр.

«Региональной сайдыы» ХЭТ Антоновкаҕа административнай дьиэни, ол эбэтэр норуот айымньытын дьиэтин тутан эмиэ быйыл үлэҕэ киллэриэхтээх. Биир улахан эбийиэкпит - Чуукаар оскуола-саада. «Сэттэ» хампаанньа матырыяалларын таһа сылдьар. Быйыл холлоҕоһун бүтэрэн сарайын сабар былааннаахтар. Эһиил үлэҕэ киллэриэхтээхтэр. Бу аҕардас улуус харчытынан тутулла турар.

Федеральной үп суотугар Марха орто оскуолатын хапытаалынай өрөмүөнэ сағаланаары турар. Аукцион түмүктэннэ, бу күннэргэ бэдэрэтчиги кытта хантараакка илии баттаһахтаахпыт. Муус устар ыйыттан сағалаан атырдыах ыйыгар диэри бүтэриэхтээхтэр. Үөрэх дьыла бүтөрү диэри Марха интернатыгар оҕолору үөрэтии тэриллиэҕэ.

Суол оҥоруутугар тохтоотхо, быйыл Нурба к. Макара Семенов уулуссата, Лермонов уонна Христофор Максимов уулуссалара (Степан Васильев уулуссаттан Сэбискэйгэ диэри) аспаалланыахтаар.

Нурбаҕа 2027 с. ытыллыахтаах СӨ норуоттарын IX Спортивной ооньууларын былааныгар 16 эбийиэк тутууга

киирэ сылдьар. Бириэмэбит кыра соғус хаалла. Үчүгэй диэн - улахан эбийиэктэрбит сағаланналар. Стадион тутуутун үлэтэ былырын сөргүтүллэн сағаламмыта. «Сэттэ» ХЭТ өрөспүүбүлүкэҕэ бастын үлэлэһинэн биллэр тутуу тэрилтэтэ. Матырыяалын таһан сағалаата. Сайын өрөспүүбүлүкэттэн эһии үп көрүллүөхтээх. Стадион 2026 с. бүтэрэ былааннанар.

Сууккаҕа 1200 кубометр ууну ыраастыыр кыамталаах ыстаансыяа уонна балыыһа 2-с уочарата эмиэ бу былаанга киирэн сылдьаллар. Эппитим курдук, биирэ - быйыл, иккиһэ эһиил үлэҕэ киириэхтээхтэр.

Ооньуулары көрсө тутулуохтаах 288 миэстэлээх Антоновка оскуолатын самалык дьиэтин уонна 150 миэстэлээх Антоновка уһуйаанын техзаданиелара оҥоһуллан Экономика уонна Үөрэх министиэристибэтигэр сөбүлэһиннэриини ааһа сылдьаллар. Стрелковай тир техзаданиета бүттэҕинэ эмиэ министиэристибэлэринэн сөбүлэһиннэриигэ барыахтаах.

Физкултурунай-чөбдигирдэр комплекс проектной-сметнай документациятын корректировка оҥоһуллар. Эһии инженернэй-геологическай үлэлэри ыттардыбыт, чуолаан фундаменыгар эһии чинчийи оҥоһулунна. Экспертизата бүттэҕинэ уонна эһии үп көрүлүннэҕинэ бу күһүнгүттэн сағалыырга былааннаабыт. 360 миэстэлээх Убайаан орто оскуолатын саҥа дьиэтин тутуутун дивидент үбэ кэллэҕинэ быйыл сағалыыбыт. Бырайыага экспертизаны ааһа сылдьар. 2027 с. диэри үлэҕэ киллэриэхтээхпит.

Чаппандаҕа нацпроегын «Умный спортивный зал» диэн тутулуохтаах. «Бизнес-Принт» диэн федеральной тэрилтэ нөҕүө модульной спорт саалатын ағалан туруоран биэрэхтээхтэр. Биһиги фундаменын оҥорон биэрэхтээхпит. Күндээдэҕэ спорт-саала тутулла турар, үлэ 2-с түһүмэҕин аукционга таһаарыахтаахпыт. Эһиил үлэҕэ киирэр.

Биир улахан эбийиэкпит – Куоначчаан муостата. Муоста тутуулар учаастагын өрөспүүбүлүкэ бас билиитигэр биэрдибит. Суумата даҕаны улахан, онон бу боппуроска СӨ Тырааныспарга министиэристибэтин кытта үлэлибит. Биһиги биир дойдулаахтарбыт, Ил Түмэн дьокутааттара өйөөн, улуус туруорсуулаах боппуростарынан биһигини кытта тэнгэ эмиэ күүскэ турунан үлэли сылдьаллар.

Түмүктээн эттэххэ, биһиги иннитигэр сорукутар улахтар, үлэ үгүс. Улууспут олохтоохторун түмсүүлээх үлэлэринэн уонна өрөспүүбүлүкэ салалтатын өйөбүлүнэн, былаанаммыт үлэни тиһэбэр тиэрдэхпит.

Геннадий АНТОНОВ

«Дойдубут Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин көбүлээбит национальной бырайыактарын чэрчитинэн улууска баараҕай уонна дьонго-сэргэҕэ олус наадалаах эбийиэктэр үлэҕэ киирэллэр, - диір Алексей Михайлович. - Көрөн кэбинин - «Куттала суох, хаачыстыбалаах суоллар» бырагырааманан тутуллубут Марха өрүһү уонна Түүкээн үрэҕи туоруур муосталары. Федеральной суолунан айаннааччыларга эрэ табыгастаах буолбакка, чуолаан бу энэр нэһиликтэр олохтоохторугар, итиэннэ бүтүн улуус дьонугар сэргэтигэр даҕаны олус абыраллаах буолла. Суол – олох хорук тымыра диэн мээһэҕэ эпипэтэр. Сырыы-айан хаайтарыыта суох буолууга дьон олоһун хаачыстыбата үрдүүргүгэр тиэрдэр. Аны 2030 с. диэри Күндээдэбит аннынан уонна Үөһэ Бүлүү аннынан муосталар тутуллан киирэллэрин күүтэбит.

5 сыл иһигэр улууска 20 социальной эбийиэк үлэҕэ киирдэ. Балартан саамай баараҕайдара – Нурба к. 280 миэстэлээх оҕо уһуйаана «Демография» нацпроект чэрчитинэн 3 сыллааҕыта тутуллан киирбитэ. Бу иннинэ Нурба куоракка элбэх оҕо уһуйаанга хабыллыбакка уочаракка турбут буоллаҕына, билигин бу кыһалҕа туоратылынна.

Нэһиликтэри куусталарынан сайыннарыыга болғомто ууруллар. Маныаха ураты болғомто өр сыллар тухары социальной эбийиэктэрэ тутуллубакка кэлбит, улаханлык эргэрибит эбийиэктэрдээх нэһиликтэргэ туһаайыллар. Нэһиликтэргэ социальной инфраструктура ситэри-хотору буоллаҕына, дьон олохторугар табыгастаах усулбууа тэриллэр, ону кытта дьон көһөн барыыта даҕаны тохтоу этэ.

Өрүс туорааһыннаах Күндээдэҕэ олохтоохтор сүрүн туруорсуулар оскуола уонна уһуйаан саҥа дьиэлэрин туттарыы

этэ. Биллэрин курдук, күндээдэлэр уһун кэм устата ирдэбилгэ эппиэттээбэт агрофирма эргэ хонтуоратын дьиэтин оскуола гынан оҕолору үөрэтэн кэлбиттэрэ. Оҕо уһуйаана эмиэ эргэ этэ. 176 миэстэлээх киэн-куон оскуола уонна 50 миэстэлээх оҕо уһуйаана тутуллан, итиннэ эһии «Доруобуйа харыстабыла» нацпроегынан врачевнай амбулатория дьиэтэ киирэн, Күндээдэ социальной инфраструктурата ситэри-хотору буолла.

Хорула - улуустан тэйиччи сытар нэһилиэк, нэһилиэнньэтин ахсаана биир тэнник турар. Элбэх ыал кииннэммит сылытыгы уонна уу ситимигэр холбонон олохтоолор. Кэнники сылларга «Доруобуйа харыстабыла» нацпроегынан саҥа врачевнай амбулатория, итиэннэ 60 миэстэлээх начаалынай оскуола дьиэтэ, элбэх анналаах култуура дьиэтэ – МФЦ уонна 4 кыбаргыраллаах уопсай дьиэ тутулуннулар.

Итини сэргэ Маалыкайга – 50, Нурбачаанга – 50, Күндээдэҕэ – 50, Дьиикимдэҕэ уонна Маарга – 35-тии миэстэлээх уһуйааннар, Чаппандаҕа - 50/100 миэстэлээх оскуола-саад, Үөдэйгэ 10/25 миэстэлээх оскуола-саад киирбиттэрэ. Маалыкайга Искусство оскуолатын дьиэтин туттарбыппыт. Чугастааҕы нэһиликтэртэн оҕолор эмиэ тийэн дьарыктаннах тустаахтар диэн ирдэбил туруорбуппут. «Спорт - норма жизни» федеральной бырагырааманан Антоновкаҕа спорт комплекса тутуллубута. Билигин бу спорт комплекса боксаҕа олимпиецтары, элбэх биллиилээх спортсменнары иитэн таһаарыт биір дойдулаахпыт, улуу тренер А.И.Пахомов аатын сүгэр. Иллэрээ сыл 250 миэстэлээх Нурбатааҕы судаарыстыбаннай тыйаатыр дьиэтэ тутуллан киириэҕиттэн, улуус културунай олоҕо өссө сэргэхсийдэ. Бэл диэтэр, ыаллыы улуустартан кэлэн испэктээх

Нэдиэлэ сонуннара

Олоҕу-дьаһаҕы хааччыйы

Ааспыт нэдиэлэҕэ ВЛ-110-наах уот линиятын өрөмүөнүн кэмигэр кулун тутар 25-26 уонна 28 күннэригэр уот араарылла сырытта. Бу нэдиэлэҕэ нэһиликтэринэн уонна Нурба к. Западнай микро-оройуонугар өрөмүөн үлэтинэн сибээстээн уоту былааннаах араарыы ытыллар.

30.03.2024 с. 1991 с.т. дьахтар сүппүтүн туһунан биллэри киирэ сылдыбыта, сарсыныгар кини этэнгэ көһүннэ, туруга үчүгэй.

31.03.2024 с. кизэ 6 ч. иннинэ баһаарынай чааска Нурба к. Вертолетка микро-оройуонугар чааһынай дьыэ умайа турарын туһунан иһитиннэри киирбитэ. 3 тизиньикэ, 19 киһи тийэн үлэлээтилэр. Дьыэ 2-с этээһигэр 9 саастаах кыыс оҕо өлүгүн булдулар, силиэстийэ ытыллар.

Командировка

Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев ааспыт нэдиэлэҕэ Дьокуускайга командировкаҕа сырытта. СӨ Ил Дархана Айсен Николаев улуустар баһылыктарын кытта көрүстэ. Мобилизация үлэҕэ сбор, үөрэх ытылынна. Итини сэргэ СӨ МТ баһылыктарын Сэбиэтин сүбэ мунһаҕа буолла.

Уопсастыбаннай бэрээдэк

Ааспыт нэдиэлэҕэ полицияҕа 65 иһитиннэри уонна сайабыланы киирдэ, араас эчэйиини ылан 12 киһи балыһаҕа көрдөрүттэ. Административнай буруй – 13, буруй оноруутун сибикитин булуу туһунан араапар – 2, атын улуустартан кэлбит матырыйаал – 8. 2 өлүк булулунна. Нэдиэлэ устата 95 боротокуол толорулунна. Ол иһигэр уопсастыбаннай миэстэҕэ итирик сылдыы иһин – 13, төрөппүт оҕотун көрөр эбээһинэһин толорботугар – 1, пааспарын сүтэри иһин – 5, бытархай уоруу – 1, омук дьоно Арасыйа киири

эбэтэр сылдыы быраабылатын кэһиһилэрин иһин – 3, бобуулаах сиргэ табахтааһын иһин – 1, административнай надзор хааччактарын кэһи иһин – 2.

ГАИ отделинан 69 боротокуол толорулунна, ыстарааптыыр стоянкаҕа 4 массыына туруорулунна, правата суох – 2 киһи, итирик туруктаах уруулга олорут 1 киһи тутулунна.

Доруобуйа харыстабыла

Ааспыт нэдиэлэҕэ ОРВИ-нан 19 киһи ыарыйда, улуустуттан 3 дьахтар Дьокуускайга төрөөтө, өлүү – 2. Нэдиэлэ устата «Суһал медкөмөҕө» 78 ынырык киирдэ, санавиация 3-тэ көттө. Улуустаағы киин балыһа медицинскэй профилактикаҕа кабинетын бырааһа Наталья Анатольевна Егорова эдэр исписэлиэстэр өрөспүүбүлүкэтээҕи «Идэ – олох» куонкурстарын «Медицинскэй профилактика кабинетын бастын бырааһа» номинацияҕа кыайылаах табыста.

Тэрээһиннэр

«Азия оҕолоро» VIII Спортивнай оонньуу уота кэлэн, 26.03.2024 с. Нурбаҕа сырытта, салгыы Сунтаарга айаннаата.

29.03.2024 с. Нурбаҕа СӨ Бырабыыталыстыбатын чилиэннэрэ, Бүлүү улуустарын дэлгээссийэлэрэ, баһылыктар уонна дьокуутааттар кыттыылаах, Ил Түмэн бүддьүөккэ, үпкэ сис кэммитиэтин көһө сылдыар сүбэ мунһаҕа ытылынна. Эмиэ бу күн кизэ Ил Түмэн дьокуутааттара, Бырабыыталыстыба чилиэннэрэ, улуус дьаһалтата кыттыылаах сүбэ мунһаҕа Нурбаҕа СӨ норуоттарын 9-с Спортивнай оонньууларын бэлэмнэни у.д.а. боппуруостары дьүүллэстилэр.

«ОДЪКХ» ГУП эрэггийиннэҕи Спартакиадата ытылынна. 6 улуус хамаандатыттан Нурбатаағы филиал хамаандата кыайылаах табыста.

30.03.2024 с. Нурба к. Ленин болуоссатыгар Красногорскыйга элбэх киһи сиэртибэлээх

теракка өлбүт дьон 9 хонугар аналлаах тэрээһин ытылынна. Манньык тэрээһиннэр дойдунан буолан аастылар.

Мэнэ Хагалас улуунун Төһүлүтүгэр өрөспүүбүлүкэтээҕи «Хаар айан» күрэххэ Нурбаттан «Навигатор» экипаж мунутуур кыайылаах буолла.

Култуура эйгэтэ

27.03.2024 с. улууска култуура үлэһиттэрин идэлээх бырааһынньыга бэлиэтэннэ. «КултАрт-2024» култуура үлэһиттэрин форума, ППМИ чэрчитинэн ырыаһыт Никифор Семенов скверин тутууга көмөлөһөр сыаллаах «Сүдү талаанна сүгүрүйэн» кэнсиэр ытылынна.

30.03.2024 с. улуустаағы култуура департаменын үлэһитэ Дора Бурнашева «Саха» НКИХ «Эн сулускун» бырайыагар кыттан көрөөччүлэр саамай элбэх куластарын ылла.

Спорт

31.03.2024 с. Люберцы к. Олимпиада чөмпүйүөнэ Р.М. Дмитриев аатынан мас тардыһытыгар Бүтүн Арасыйытааҕы турнирга Виталий Воронцов чөмпүйүөннээн спорт маастарын нуорматын толордо, Саргылана Федорова 3-с миэстэлэннэ.

СӨ үөрэнээччилэрин Спартакиадатын чэрчитинэн 2012-2013 с.т. оҕолорго футзалга СӨ биирдиилээн бастыыр иһин күрэхтэһиитигэр улуустар эдэр футболустара Дьокуускай уонна Нерюнгри хамаандаларын кэнниттэн 3-с миэстэни ыттылар.

30-31.03.2024 с. Дьокуускайга остуол тенниһигэр СӨ чөмпүйүөннэтэ ытылынна. Улуустар хамаандата 2 кыһыл көмүс, 3 үрүн көмүс уонна 1 бороуонса мэтээли ылла.

31.03.2024 с. Аканаҕа хапсаҕайга спорт маастара, ыарахан ыйааһынна САСРП чөмпүйүөнэ Н.Д.Егоров-Күүстээх Мөлүңкүөп бириһигэр хапсаҕайга 7-с төгүлүн аһаҕас абсолютнай чөмпүйүөннэтэ ытылынна. Нурба, Үөһээ Бүлүү уонна Бүлүү улуус-

тарыттан 21 бөҕөс кытынна.

Анжелика Седалищева салайар бөлөһүн кыргыттар фитнесс-аэробикаҕа күрэхтэһиитэ ситиһиһилээхтик кытыннылар.

Тыа хаһаайыстыбата

30.03.2024 с. Маарга улуустаағы «Сылгыһыт күрүбэ» ытылынна. 6 нэһиликтэн 8 хамаанда кыттыбытыттан, Октябрьскый нэһилик хамаандата кыайылаах табыста. Кыайылаахтар Верхоянскыйга өрөспүүбүлүкэтээҕи «Сылгыһыт күрүбэ» кытта айаннаатылар.

Улуустаағы тыа хаһаайыстыбатын департаменын салайааччыта Леонид Ушканов үтүх харчытын туһаннаах дьонно муус устар 15 к. диэри тиздэр былааннаахтарын, Бырабыыталыстыба Уурааҕа 29.03.2024 с. эрэ тахсыбытын иһитиннэрдэ.

Октябрьскый нэһилик

Кэтэх хаһаайыстыбаларга – 36, «Нурба-Агро» МТС-ка 40 ынах төрөөтө.

Нурба к.

Улууссаларга хаары анньыы, хаар таһытын үлэтэ ытылынна. Кирдэх ууну таһарга 4 самосос уонна 2 наливник үлэһиттэр. Ааспыт нэдиэлэҕэ приюкка 8 ыт киирэн табыста, хаһаайыттар ыттарын ыллалларыгар ыстараап төлүүллэр. 1-кы кыбаарталга полицияны уонна ветсулуспаны кытта ыттаах дьонно эрийдэлэр түмүктэринэн 80-тан тахса боротокуол толорулунна. СЭГХ базатын таһыгар 20 миэстэлээх ыт приюта тутуллуохтаах.

ППМИ чэрчитинэн 2 бырайыакка: Никифор Семенов скверин 2-с түһүмүбү уонна Сэбиэскэй түөлбөҕү уу ситимин тутуутугар олохтоохтор кыттыһар сөптөөх харчылар хомулунна. Аны Портовской микро-оройуон сырдаттытыгар нэһилиэннэ кыттыһытын үбэ ситэри хомуллуохтаах.

Нэдиэлэтээҕи былаан

01.04.2024 с. – Амакинскый экспедициятын үбүлүүдэх тэ-

рээһиннэрин ыттар хамыһыһыа сүбэ мунһаҕа.

02.04.2024 с. – СӨ-гэр Гражданскый актыбыыс күнэ. Улуустаағы Оперативнай ыстаап сүбэ мунһаҕа; оҕо сайынгы сынналангы боппуруостарыгар ВКС; улуустаағы ыһаах хамыһыһытын; хапсаҕайга улуус сүүмэрдэммит хамаандатын тэрийэр хамыһыһытын сүбэ мунһаҕа; нэһиликтэргэ «Сахалы тыл, сахалы эйгэ» тиэмэҕэ төрөппүттэр мунһахтара.

03.04.2024 с. – Бүтүүн өрөспүүбүлүкэтээҕи дьону приемуру күн. Марха (Нурба) улууһа тэриһилибэт үбүлүүдэх 200 сылын тэрийэн ыттар хамыһыһыа сүбэ мунһаҕа; К.Д.Уткин аатынан норуоттар доҕордоһууларын түмэлигэр Амакинскый экспедиция историктын саалатыгар оҕолорго тематическый экскурсиялар; «Гуляют сказки по Земле» улуустаағы дьыэ кэргэн куонкуруһа.

04.04.2024 с. – Кыайы күнүн тэрийэн ыттар хамыһыһыа сүбэ мунһаҕа, МТ баһылыктарын Сэбиэтин сүбэ мунһаҕа.

05.04.2024 с. – Бүлүү тардытыгар алмаас булуллубута 75 сылыгар аналлаах Нурба историктыгар Амакинскый экспедиция Күнүн тэрээһиннэрэ, Бүлүүтээҕи алмаастаах бассейн 75 сылыгар үөрэнээччилэр НПК-лара, үөрүүлээх мунһах; «Эдэр педагог» улуустаағы куонкурус.

06.04.2024 с. – СӨ-гэр Булчут күнэ; улуус хамаандалара Верхоянскыйга өрөспүүбүлүкэтээҕи «Сылгыһыт күрүбэ» уонна Мэнэ Хагаласка өрөспүүбүлүкэтээҕи «Аҕа уолунаан күрүбэ» кыттыылары; Нурба к. кыһыны атаарыы.

07.04.2024 с. – СӨ-гэр Аҕа күнэ. Хагаласка В.Т.Иванов бириһигэр теннискэ аһаҕас турнир.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата

СӨ норуоттарын IX Спортивнай оонньууларын көрсө

Салгыы улуус дьаһалтатын мунһахтыыр саалатыгар Ил Түмэн дьокуутааттара, СӨ Бырабыыталыстыбатын чилиэннэрэ уонна улуус дьаһалтата кыттыылаах сүбэ мунһах ытылынна. Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев 2027 с. Нурбаҕа СӨ норуоттарын 9-с Спортивнай оонньууларын көрсө тутуллуохтаах эбийиэктэри тутуу уонна үбүлээһин туһунан иһитиннэри онордо. Спортивнай оонньуулар буолалларынан сибээстээн, Нурба улуунун эбийиэктэрин приоритетнай быһыытынан көрөн үбүлээһин онорууларын турорсуу онорулунна.

Биридии эбийиэктэринэн көрөн көхтөөх дүүллэһи табыста. Сорох эбийиэктэр үбүлэнэр источниктара быһаарылла илик, ол эрээри

«Саҕаламмыт эбийиэктэр тутуллуохтара»

СӨ норуоттарын 9-с Спортивнай оонньууларын эбийиэктэрин кэрискэтигэр киирэ сылдыаллар. Георгий Балакшин оскуолаларга Спортивнай оонньуу кыттыылаахтара түһэллэрэ былааннарынан сибээстээн, оскуолалар ту-

тууларын үбүлээһингэ эмиэ приоритетнай сыһыан баар буолуохтааҕын туруоруста.

Үп миниистирин солбуйааччыта Иван Елисеев барыта өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүн кыаһыттан көрүллэрин, былааннамыт сүрүн эбийиэктэр

үбүлэнэн тутуллуохтарын, оттон оскуолалар хойут киллэриллиэхтэрин туһунан хоруйдаата.

Ил Түмэн бүддьүөккэ уонна үпкэ сис кэммитиэтин бэрэссэдээтэлэ Юрий Николаев кэммит Нурбаҕа СӨ норуоттарын Спортивнай оонньуулары ытыллар спорт эбийиэктэрин тутууну үбүлээһини өйүүрүн эттэ. Быйыл бары хайысханан өрөспүүбүлүкэ бастакы учурааттаах наадыйыһыта - 60 млрд. солк., онон үп кырыымчык. «Номнуо тутулла турар эбийиэктэри эрэ көрүөхпүт, санга эбийиэктэр киллэриллибэтэр», - диэн Юрий Михайлович чингэтэн эттэ.

Салгыы атын боппуруостар көрүлүннүлэр. Улуус Сүбэтин

бэрэссэдээтэлэ Нюргуяна Михайлова бүддьүөт тэриһиллэригэр уонна тыа нэһиликтэригэр эбийиэктэри тутуоруста. Элбэх техулэһит аутсорсингта баран дуоҕабарынан кыра хамнаска үлэһиттэр, социальнай мэкитиэлэрэ суох. Улуустарга ыччат исписэлиэстэрин штатын өрөспүүбүлүкэ тутара наада. Улуус баһылыгын солбуйааччыта Наталия Петрова иһитиннэриитигэр оҕо сайынгы сынналангытын, учуутал хамнаһын, улуустаағы киин балыһаны каадырынан хааччыйыы, медиктэргэ аналлаах уопсай дьыэ тутуутугар судаарыстыбаннай бырагыраама наадатын, нэһиликтэри эминэн хааччыйыы боппуруостарын таарыйда.

Геннадий АНТОНОВ

Тэрээһиннэр

Сылгы күрэбэ сэргэхтик ааста

Кулун тутар 30 к., чабылхай күннээх күн, Дьөһөгөй ыйыгар, Сылгыһыт күнүгэр анаан Түмүк нэһилиэгэр Уһун Күөл сиригэр улуустаабы «Сылгыһыт күрэбэ - 2024» ыытылынна. Күрэби Ньурба оройуонун Тыя хаһаайыстыбатын департамена уонна Маардаабы «Алгыс» Норуот Айымньытын киинэ тэрийэн ыыттылар.

Саха сиригэр Сылгыһыт күнэ 2017 сылтан бэлиэтэнэр. Манна анаан сылгы күрэбэ тэриллэн ыытыллар.

Быйылгы күрэххэ уопсайа 8 хамаанда - Түмүк, Бордон, Октябрьскай, Чаппанда, Сүлэ, Хангалас нэһиликтэртэн - күөн көрүстүлэр.

Улуус баһылыгын солбуйааччыта Василий Семенов кыттыны ылла, эбэрдэ тыл эттэ, наһараадалары туттарда. Тыя хаһаайыстыбатын департаменын салайааччыта Леонид Ушканов, Түмүк нэһилиэгин баһылыга Дмитрий Егоров эбэрдэ тыл эттилэр.

Үөрүүлэх тэрээһин кэнниттэн хамаанданан эстафетаба 800 м дистанцияба сүүрдүлэр.

Бу кэнниттэн тимир көлөнөн бураанын күрэх, саамай тынааһыннаах киирсиилэххэ сонобо аһааһын күрэбэ сонун буолла.

Күрэх кыайылааба - Октябрьскай нэһилиэк хамаандата

Быйылгы сылгы күрэбэ сэргэхтик аспытын туһунан күрэх кылаабынай судьуйата Николай Архипов этэр: «Сылгы күрэбэ 2019 сыллаахтан ыытыллар. Бастакы икки сыл субуруччу Ньурбачаан нэһилиэгэр буолбута. Үһүс күрэхтэһии Октябрьскайга, ол кэннэ Чаппандаба, быйыл Түмүк нэһилиэгэр ыытыллар. Сылтан сыл кыттааччы ахсаана элбиир, сылгы күрэбэ дьон болжомтотун тарта. Быйылгы күрэххэ сонобоһу аһааһын күрэбин эбии киллэрдит.

Түмүк нэһилиэгэр күрэхтэһии интэриэһинэйдик, дьон санаата өрө көтөүллүүлэхтик ааста, олохтоохтор тэрээһини

үчүгэйдик тэрийбиттэр. Кэлэр күрэхтэһиилэргэ кыттааччы элбиэ диэн сабаҕалыбыт, - диир.

Эстафета күрэбэр 8 хамаандаттан I миэстэ - Октябрьскай, II миэстэ - Чаппанда, III миэстэ Сүлэ буоллулар.

800 м дистанцияба сүүрүүтэ I миэстэ - Александров Максим (Маалыкай), II миэстэ - Степанов Аркадий (Сүлэ), III миэстэбэ Харбанов Алексей (Марха) табыста.

Буранынан күрэххэ 6 күрэхтэһээччи кыттыбытыттан, Маалыкайтан Хахыров Степан (Маалыкай) бастаата, Афанасьев Егор (Түмүк) - 2, Николаев Павел (Ньурбачаан) 3-с миэстэбэ та-

быстылар. Бастакы миэстэни ылбыт Маалыкай хамаандата олохтоох дьаһалта бириһин - генераторы тутта. Иккис миэстэни ылбыт Түмүк хамаандатыгар Түмүк нэһилиэгин эр дьонун тумсуутун бириһэ - 200 л уматык, үһүс миэстэлээх Ньурбачаан нэһилиэгэр Буранна үөрэниигэ Маардаабы техникум туруорбут сэртификэтэ тигистэ, анал бириһи - Түмүк дьаһалтата туруорбут күлүүс нобурун Ли Анатолий тутта.

Сонобоһу аһааһын күрэбэр Октябрьскай нэһилиэк (Тимофеев Эдуард, Чупров Сергей, Тимофеев Альберт) бастакы миэстэни ылын ылла.

Түмүккэ Сылгы күрэбин муһутуур кыайылаабынан Октябрьскай нэһилиэк буолла, көһөрүллэ сылдьар кубогунан наһараадаланна, Үөһээ Дьаа-

ныга ыытыллар күрэххэ кытта барар буолла.

«Инникитин Сылгыһыт күнүн өссө киэн далааһыннаахтык бэлиэтиир буолуохпут, бүгүн кыайыт хамаанда Үөһээ Дьааныга өрөспүүбүлүкэтээби күрэххэ кытта барар буолла», - диэтэ Леонид Владимирович Ушканов.

Кыһынгы бытархан тымныыга, сайынгы өнгүрүк куйааска аһаҕас халлаан анныгар сыспай сиэллээби тэнитэр туһугар сыраларын биэрэн үлэлиир дьон бүгүн чизэстэннилэр. Кэлэр күрэхтэһиигэ көрсүөххэ диэри диэн күрэх кыттыылаахтара тарҕастылар.

Антонина СЕМЕНОВА

Муус устар 2 күнэ – Аутизм кыһалчаларын биллэрэр күн

Өрөспүүбүлүкэтээби доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолору реабилитациялыыр киини дириэктэр Э.С. Максимова

Бу күн аутизмнаах (уйулдаларыгар кэһиллиилэх) оҕолору чөлүгэр түһэри Күнэ аан дойдуга сылын аайы бэлиэтэнэр, эмтэммэт ыарыылаах дьонго көмөлөһөр сыалтан ананан ыытыллар.

Саха сиригэр доруобуйаларынан хааччахтаах манньк 7

тыһ. оҕо баар, бу иһигэр 3 сааһыгар диэри саастаах - 456 (6,4%). Мантан үс гыммыт биирэ Дьокуускай куоракка бааллар.

Ньурбаба аутистическай кэһиллиилэх оҕолор ахсааннара 2021 с. - 11/27, 2022 с. - 9/22, 2023 с. - 8/36.

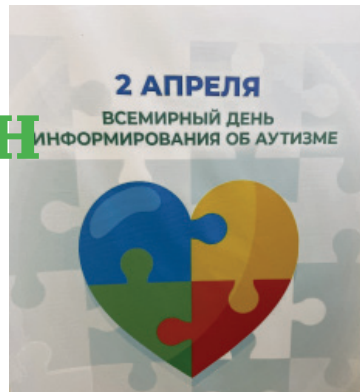
Ньурбатаабы Степан Ва-

сильев аатынан элбэх хайысхалаах гимназияба «Ньурбатаабы улуустар икки ардыларынаабы дьэ кэргэнгэ уонна оҕо көмөнү оноруу комплекснай киин» СӨ ГБУ манна аналлаах региональной семинары тэрийэн ыытта.

Семинарга «Өрөспүүбүлүкэтээби доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолору уонна сокуоннай саастарын туола илик оҕолору реабилитациялыыр киин» СӨ ГБУ дириэктэрэ, СӨ нэһилиэнньэбэ социальнай харыстабыл үтүөлээх үлэһитэ Зинаида Семеновна Максимова, Бүлүү бөлөх исписэлиистэрэ кыттыны ылылар.

Зинаида Максимова:

- Оҕо сайдытыгар кэһилли кэлин соҕус биллибит ыары буолар. Бастаан кыбыстаннан, өйүнэн мөлтөх диэн бэлиэтэнэр буолабына, Лео Каннер уонна Йохан Ганс Аспергер диэн Австрия психиатрдара бастакынан аутистическай спектр (араас көрүнгнэх кэһиллиилэр) туһунан наукаба өйдөбүлү киллэриттэр. АХШ манна аналлаах үөрэтии барар, ол быһытынан хаан анаалыһын ылан генетическай кэһилли баарын-суоһун бэрэбиэркэлиилэр. Арасыйыба генетическай анаалыс

Москваба онгоһуллар.

Аутизм оҕо 3 саастарыгар диэри биллэр. Ыары оҕо ханнык-туох кэһиллииттэн үөскүүрү күн бүгүнгэ диэри кыайан быһаарылла илик.

Саха сиригэр аутизмнаах оҕолору өйүүр «Ураты оҕо» абилитационнай киин аһыллан үлэлиир.

Ньурбаба 2022 сыллаахха оҕо уһуааннара уонна оскуолалар исписэлиистэрэ кыттылаах бу ыарыга сыһыаннаах бастакы семинар ыппыттары туһунан «Ньурбатаабы улуустар икки ардыларынаабы дьэ кэргэнгэ уонна оҕо көмөнү оноруу комплекснай киин» салайааччыта Марианна Васильевна Алексеева этэр:

- Муус устар 2 күнүгэр, Аутизм кыһалчаларын биллэрэр күнгэ сөп түбэһиннэрэн, Бүлүү бөлөх улуустара кыттылаах региональной семинар тэрийэн ыыттыбыт. Бүгүнгү семинар уратытын төрөппүт оҕотунаан кыттыта буолар.

Сыллата 30-ча аутизмнаах оҕолор биһиги киймитигэр реабилитацияны аһаллар. Мониторинг быһытынан көрдөхпүтүнэ, сылын аайы 10-нуу оҕо РАС (расстройство аутистического спектра) диагноһ турар. Аан дойдуга бу ыары элбии турарынан уопастыба бэлэмнэх буоларын наадатыттан үлэ барыахтаах.

Сарсыарда өттүгэр семинар кыттыылаахтарын теорияларын истээһин буолла. Эбиэт кэнниттэн практической чааһыгар доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолор анал группалардаах Антоновкатаабы «Ромашка» уонна «Кэскил» оҕо уһуааннарыгар сылдьан оҕолор дьарыктаналларын көрдүлэр.

Мантан салгыты оҕо көмөнү онорор комплекснай киингэ дефектолог уонна уйулҕа үлэһитэ оҕолору хайдах дьарыктыылларын көрдүлэр-иһиттилэр.

Ньурба улууһугар доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолорго улахан болжомто уурулларын туоһулуур, ситимнэх үлэни көрдөрөр семинар үрдүк таһымнаахтык ааста. Бу хайысханан үлэ сағаланарыгар олук уурбут Зинаида Семёновна Максимова улуус дьаһалтатын аатыттан Бочуотунай грамота туттарылынна.

Антонина СЕМЕНОВА

Вкусно, как дома: АЛРОСА расширяет закупки продукции якутских фермеров для своих производственных площадок

В рамках поддержки местных производителей республики АЛРОСА в этом году закупила продукцию сельхозпредприятий Нюрбинского района для поставки в вахтовый поселок Накын. Первая партия мясных и молочных продуктов уже доставлена вахтовикам.

Компания «АЛРОСА-торг», дочернее предприятие якутской алмазной компании, отвечающая за организацию питания алмазников, в этом году закупила для вахтового поселка Накын первую партию колбас, йогуртов, сметаны и консервов из Нюрбинского района. Соответствующие контракты заключены с ИП Васильев А.И. «Олохтоох ас» («Местная продукция») и ООО «Мургун».

По словам руководителя ИП Васильев А.И. «Олохтоох ас» Альберта Васильева, такое сотрудничество выгодно обеим сторонам и помогает поддерживать местное производство: «С одной стороны, АЛРОСА получает экологически чистую местную продукцию для своих сотрудников, а с другой, у нас появляется постоянный покупатель, мы становимся финансово устойчивыми и получаем возможность развиваться дальше. Мы рады, что АЛРОСА поддерживает местных производителей, выпускающих действительно качественную продукцию».

Семейная компания Васильевых работает на рынке с прошлого года и уже добилась успехов: ее продукция пользуется большим спросом среди населения. Начинали с копченой колбасной продукции, постепенно наращивая объемы производства. Супруги Валентина и Альберт Васильевы имеют свое подсобное хозяйство, в их ферме насчитывается около 60 голов крупного рогатого скота. Именно собственное хозяйство стало подспорьем для начала успешного мясного бизнеса на селе. Теперь, наращивая объемы, чета Васильевых охотно закупает сырье у населения. Мясо частных и крестьянских хозяйств – качественное и самое полезное. В планах у предпринимателей расширить производство: уже скоро на прилавках местных магазинов появится новый продукт – вареная колбаса по ГОСТу.

Альберт Васильев уверен, что сотрудничество с АЛРОСА поможет малым и средним предприятиям республики уве-

Альберт Васильев

ренно развиваться дальше и обеспечит им экономическую устойчивость. «Самое главное – любить свое дело, семью, родную республику, тогда будет и развитие», - говорит он. Ведь качественная продукция, про-

изведенная односельчанами, всегда имеет отличный спрос у населения. Теперь и вахтовые работники АЛРОСА смогут питаться вкусно, как дома.

Работая вахтовым методом, сотрудники алмазной компании длительное время находятся вдали от дома – от 2 недель до месяца. Поэтому АЛРОСА уде-

ляет особое внимание их питанию, а ее дочерняя компания «АЛРОСА-торг» обеспечивает полноценный рацион.

В АЛРОСА уверены, что закупка продуктов питания у местных товаропроизводителей поможет развитию небольших хозяйств и сделает местную продукцию еще более востребо-

ванной. Поэтому и сами местные товаропроизводители заинтересованы в партнерстве с «АЛРОСА-торг», которая на протяжении четверти века работает в сфере общественного питания. Последние два года предприятие закупает местные овощи в Ленском районе для обеспечения ими всех производственных площадок.

По поручению генерального директора АЛРОСА Павла Маринычева, «АЛРОСА-торг» расширяет сотрудничество с местными производителями Якутии. «Руководством АЛРОСА перед нами была поставлена задача увеличить долю продуктов местных производителей в организации питания работников Группы АЛРОСА на производственных площадках. Специально закупает качественную, свежую, экологически чистую продукцию у местных фермеров. С 2019 года сотрудничаем с товаропроизводителями Ленского района Якутии. Сегодня партнерами АЛРОСА могут стать субъекты малого и среднего предпринимательства Мирнинского, Сунтарского, Нюрбинского, Вилюйского и Верхневилуйского улусов. Желающие могут обратиться напрямую в адрес нашей компании в г. Мирном или по электронной почте info@torg.alrosa.ru», – сказал генеральный директор «АЛРОСА-торг» Константин Бруевич.

Справка:

«АЛРОСА-торг» работает в сфере общественного питания с 1999 года. Основное направление деятельности предприятия – организация рабочего питания в столовых АЛРОСА, расположенных в городах Удачный, Мирный, в поселке Айхал, а также на удаленных объектах АЛРОСА – вахтовых комплексах Накын и Верхняя Муна. «АЛРОСА-торг» также обеспечивает бортовым питанием авиакомпании, которые выполняют рейсы из аэропорта г. Мирный. В летний период организует питание в детском лагере «Орленок» (Мирнинский район).

Пресс-служба АЛРОСА

Фото – «АЛРОСА-торг»
ИП Васильев А.И.,
«Олохтоох ас»

Редакция почтата

Мань ким ылсан тирэбэр туруорар?

Захаров Петр Алексеевич

Захаров (Филиппов) Алексей Семенович - Хонкуй Өлөксөй

Филиппов Афанасий Алексеевич

2024 с. кулун тутарга куйаар ситиминэн Ньурба улуунун 1 Хагалас нэһилиэгиттэн Курьшевтар диэн ыалтан алта бииргэ төрөөбүт уолаттар дойдularын көмүскээн байыаннай дьайыыга ытык иэстэрин төлүү сылдыбалларын туһунан сурах бүтүн Саха сириг хас биирдии олохтообун соһутта. Ол кэнниттэн сырыһыннаран "Саха сирэ" хаһыат 2024 с. кулун тутар 23 к. нүөмэригэр Ульяна Захарова ини-бии хорсун уолаттар ийэлэрин Марина Николаевна Курьшева олоһун-дьаһабын туһунан итэҕэтиилээх, туох баарынан суруйуута ситэрин биэрэн өссө куускэ долгупт буолуохтаах. Онно Марина Николаевна до-руобуйата мөлтөөбүтүн, 1948 сыллаахха тутуллубут эргэ дьибээ олоһорун, Улуус баһылыга саҥа дьибээ маһын биэриэх буолан мэкитэ тылын эппитин, нэһилиэк олохтоохторо тутан биэриэхтээхтэрин ааһан эмиэ да соннуйбут санаабыт өрүү көтөлөннө уонна олоҕо түпсүө диэн эрэнэбит! Ийэ үйэн сүрүбэ долгуйара ханна барыай, тылыннан кыайан этиллибэт, сурукка суруллубат хайдахтаах курдук санааҕа ылларан дэлэбэ даһаны уолаттарын кэтэһэн түннүгүн маньа дуо? Оттон ийэбэ оҕолоро бары тыыннаах эргиллэн кэлэн, үлэлээн-хамсаан, удыуру уһатан этэнгэ сьылдыбаллариттан ДЬОЛ диэн баар буоллаһына онтон ордук суоҕа буолуо!!!

Дьэ бу ини-бии хорсун уолаттар Курьшевтарга сигэнэн дьон билиитигэр Захаров (Филиппов) Алексей Семенович-Хонкуй Өлөксөй ахтан-санаан ааһар, бүтүн Саха сириг олохтоохторугар кини туһунан кэпсир тобоостох кэм тирээн кэллэ! Ол кимий диэн ыйытык үөскүүр буоллаһына, Аҕа дойдуну аймаабыт, бар дьону харах уутунан сууннарбыт уоттаах сэрйигэ оҕдообо аҕа иитэлээн улаатыннартаабыт тобус улуттан аҕыс уолун биир күн сэрйи хомууругар илдэ барбыттарын, онтон ыарыһах уолун ыланнар оҕонньор мунгатыһы бөҕөтө боолаахтаабытын туһунан сииһилии төһө кыалларынан сырдата сатыам...

Ол курдук, Ньурба улуунун Бэстээх (билигин Чаппанда) нэһилиэгэр 1847 сыллаахха Филиппов (Захаров) Алексей Семенович-Хонкуй Өлөксөй күн

сириг көрбүт. Кэргэнинээн, Филиппова Марфа Николаевна-лыын Бэстээх нэһилиэгэр Бөкүй диэн сиргэ былыргы дьон сиринэн сүөһү тутан, мунгалаан балыктаан, тобус уол оҕолонор быр-бааччы олоһорбуттар. Ити кэмнээҕи олох ыараханын бары ааһан, истэн-билэн сылдыабыт. Ол да сиринэн ийэлэрэ барахсан оҕолор кырларыгар күн сырдыгыттан араһсан, ыал аҕата тобус эт кырбас уолаттарынаан хаалан олох олоһор туһугар туруулаһытын барар. Онто да суох ыарахан олох өссө ыараан, эр киһини түбүккэ түһэрэр. Аны ити сылларга уот кураан тура сылдыбыт кэмнэрдээх. Кэргэнэ өлбүтүн кэннэ сүөһүлэрин холкуоска туттартаан, кыл мунгатын эрэ илдэ хаалар. Ол сағана ылбычча ыал аайы кыл мунгха суох кэмэ буоллаҕа. Саха киһитэ, өбүгэлэриттэн бэриллибит сир быһыытынан бутаммыт булт, мунгалаабыт, илимнээбит балыктарын, күөнэхтэрин эбэлээт үллэһилиэхтээх диэни тутуһаллар этэ. Ол курдук, Өлөксөй элбэх киһини мунгалаан аһаталаабыт, дьону хоргууйан өлүүтүн быһаабыт түгөтэ кэмэ суоһун туһунан дьон хойукка дылы кэпсэл гынар эбит.

Иккиһин ойохтоммокко уолаттарын барыларын улаатыннартыр. Дьэ мань санаан көрүнгүтүү, олоһор усулуобуйа ыараханыгар, ас-тангас кырыымчык кэмигэр харытын күүһүнэн үлэлээн, бурдук ыһан үүннэрэн оҕолорун аһаталаан уонна ыаллыы олоһорбут Чан Чу Чу (1888-16.08.1951 сс.) кытайтан уөрэнэн моркуоп, эриэппэ, турунуопус олоһордон эбии үссэнэн, уолаттарын кырларыттан батыһыннара сылдыһан булка, балыкка сыһыартаалаан, хайдахтаах даһаны үлэттэн туора турбат, үлэни өрө тутан иитэн таһаарааһын бу туспа - ГЕРОИЗМ!!! Оннооһор билигин, биирдии оҕоҕо көмө көрүллэр кэмигэр, тобус уол оҕону иитэн, аһатан-тангыннаран улаатыннарар "сынан аҕа-бата" биллэр. Оҕолор Бөкүнэйтэн Арҕаа дэриэбинэбэ баар оскуолаҕа бытархан тымныыга ыт сотуруолаах, үтүлүктээх, халтан сонунан сэттэ биэрэстэни хааман кэлэн үөрэнэллэрэ эбит. Уолаттар бары улахан унуохтаах лэһигирэс, турбут-

олорбут, сытыы-хотуу, кыайыгас дьон буола улааппыттар: Уйбаан (Сордоох), Дайыыл, Хакыр Аппанаас, Хабырыыл (Оноой), Бүөтүр, Дьөгүөр, Өлөксөй, Киргизэлэй, Байбал. "Молодой большевик" холкуостааҕа Дьөгүөртэн ураты бырааттыгы Захаровтар Бэстээх нэһилиэгин "Социализм суола" холкуос чилиэннэрэ эбиттэр.

1941 с. көһүппэтэх өттүтүн фашистар дойдубутугар саба түспүттэригэр балаһан ый 1 күнүгэр сэрйигэ барарга улахан хомуур сағаланар. Дьэ, бу күн Өлөксөй-Хонкуй, 43 саастаах Уйбааныттан сағалаан 22 саастаах Байбалыгар тийэ, тобус улуттан аҕыс уолун, ол иһигэр Алданга "Эдэр тайҕа" диэн сиргэ көмүс хостоһунугар үлэлии сылдыар Дайыылатын бу хомуурга биир күн илдэ бараллар. Бу биир дьибэ иһиттэн биир күн аҕыс уол сэрйигэ барааһына диэн сүрдээх дьыала... Аҕатынаан ыарыһах уол Хакыр Аппанаас эрэ хаалар. Аҕалара барахсан санаата түһэн мунгатыһы бөҕөтө буолбут уонна онтон да ордук тугу гынаахтыай... Аны эһиилигэр, 1942 с. бэс ыйын 26 к., тохсус уол Хакыр Аппанаас эмиэ сэрйигэ аттанар. Инньэ гынан Хонкуй оҕонньор уолаттарын аҕартан баран үс оҕолоох улахан уол Уйбаан кэргэн Настааны кытта олоһор хаалар.

Бу уоттаах сэрйигэ барбыт уолаттарыттан сэттэ уол: Уйбаан (Сордоох), Дайыыл, Гаврил (Оноой), Өлөксөй, Дьөгүөр, Григорий (Чыгычаах) уонна Байбал сырдык тыыннара быстан сэрйи толоонугар хаалбыттарыттан Байбал эрэ көмүс унуоҕа кистэммит сирэ биллэр, алта уол ханна хараллабыттара дуу, суоҕа дуу күн бүгүнгэ диэри биллибэт... Дьэ иэдээн диэтэххит... Оҕо сааһыттан ыарыһах Хакыр Аппанаас 1943 с. дойдутугар сукуруур эрэ тыһа кэлэн өр буолбакка өлбүт. Инньэ гынан Хонкуй Өлөксөй аҕыс улуттан илии соттон биир соҕотох тохсус оҕотун Бүөтүркэтин эрэ тутан хаалар.

Өлөксөй кэргэнин аата хойукка диэри биллибэккэ сылдыһытын сиэн кийииттэрэ Айталиа Афанасьевна Захарова СӨ Дьокуускай куораттаағы архыбыкка сэбиэдиссэйдир кэми-

гэр архыып дөкүмөннэриттэн булан биэрбитигэр Н.Т. Степанов аатынан фольклор-литература түмэлин салайааччыта Татьяна Дмитриевна Сидорова махтанар. Инньэ гынан бу тобус оҕоҕо күн сириг көрдөрбүт ийэ барахсан күндү аата тиллэн бар дьон билиитигэр табыстаҕа. Хонкуй Өлөксөйү биир дойдулаахтара кинини олус көнө майгылаах, сүрдээх үлэһит, соҕотоһун иитэлээн сахаҕа кыраһабай, үрдүк унуохтаах, күүс өттүнэн кыахтаах уолаттарын атахтарыгар туруортаабытын сөҕөн хойукка диэри кэпсииллэр эбит. Бүөтүр ойохтонон 2 кыыс, 4 уол оҕолонор, Хакыр Аппанаас ойбунаан Этэгэй Маайалын (Алексеева Мария Федотовна, 1908 с.) ииппит кыыстара Филиппова Валентина Афанасьевна, улахан уол Уйбаан икки кыыстаах уола уонна кэлинги онус уол Онотуор оҕолоро Алексей Семенович Захаров (Филиппов)-Хонкуй Өлөксөй аатын ааттатан удыурун уһатан, сыдыаннара кини уонна сэрйи ыар тыһынтан төрөөбүт дойдularыгар төннүбэтэх аймахтарын олоһорун салғаан араас идэлээх үлэһит мааныта дьон буолан үлэлиэхамсы сылдыбалларыттан киһи сүргэтэ көтөһүллэр.

Алексей Семенович Захаров (Филиппов)-Хонкуй Өлөксөйдөөх Ахта Дьарааһын-Захаров диэн ыалларын уоллара үөрэхтэммитигэр ити күөл тула олоһор дьон араспаанньаларын уларытан бары Захаровтар буолан хаалаллар. Бағар ол иһин бутуур таһан Хонкуй Өлөксөй аата ханна да суруллубакка умнууга хааллаҕа буолуон сөп.

"Ньурба" хаһыат 2020 с. бэс ыйын 2 к. таһаарытыгар Ян Алексеевич Яковлев "Сэрйигэ 9 уолун атаарбыт сүдү кырдыҕа сүгүрүйэбин" диэн киһи дууһатын кылын таарыйар ыстатыйата бэчээттэммит. Онно... бу кырдыҕас Алексей Семенович Захаров (Филиппов) туһунан урут ханна да суруллубатах, ким да кини төрдүн-уһун тохкоолоспотоҕо олус хомолтоолоһун, бу ытык кырдыҕас туһунан бастакы суруйуу 2010 с. тахсыбытын, биэс уолун сэрйигэ сүтэрбит Малгина туһунан элбэхтик кэпсээбиттэрин-суруйбуттарын, икки сиргэ кэрэ көстүүлээх пааматынньык туруорбуттарын, элбэх дьон сэнээриилэрин-махталын ылыахтарын ылбыттарын туһунан уонна кэккэ көрдөһүүтүн суруйбут. Ол гынан баран ыстатыйа тахсыбыта номнуо 4 сылыгар чугаһаабыт эрээри, бу сыллар тухары итиччэ улаханга уурбаппытыттан эбитэ дуу, улуус дьаһалтатын өттүтүн туох даһаны хамсааһын тахсыбатаҕа киһини сөхтөрөр уонна дьиксиннэрэ, сағатар бэйэтэ даһаны көрдөспүт киһи быһытынан тоҕо эрэ ону ирдэспэтэх, тохкоолоспотох быһыылаах...

1941-1945 сэрйи уоттаах сылларыгар төһөлөөх киһи сырдык тыһа быстыбыта буолуой. Ити суруллар сыһыппаралар билигин даһаны ситэри чуолкай-даммакка халлаанга "Ыйанан" тураллар. Хааннарын тохпунт буйуттарбыт кэлэр көлүөнэ ыраас халлаан анныгар эйэлээх олоһо үөрэн-көтөн, үлэ-

лээн-хамсаан, ыал буолан оҕо төрөтөн утум салғаан олоһордуннар диэн тыһыннарын олук уурдахтара. Манньык үчүгэй олох туһугар аҕыс уолун сүтэрбит Захаров (Филиппов) Алексей Семенович-Хонкуй Өлөксөй тоҕо умнууга хаалла? Тоҕо үйэтиги үлэтэ улуус, өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн барбаты? Мань ким эрэ ылсан силигин ситэриэхтээбэ буолуо дуо? Ким?!...

Сэрйи ыар тыһынын билбит хорсун санаалаах, оҕдообо хаалан тобус уолаттарын ииппит, онтон аҕыһын Аҕа дойдү сэрйитигэр сүтэрбит аҕа, Захаров (Филиппов) Алексей Семенович-Хонкуй Өлөксөй уонна тобус оҕоҕо күн сырдыгын көрдөрбүт ийэлэрэ Марфа Николаевна курдук дьоннорунан КИЭН ТУТТУОХТААХПЫТ уонна оҕонньор сырдык аатыгар сүгүрүйүөхтээхпит, кини аатын үйэтиэхтээхпит!!! Бу биһиги ЫТЫК ИЭСПИТ буоларын умнар сатамат, нууччалыы эттэххэ - это наша ИСТОРИЯ! И эту ИСТОРИЮ должны знать и почитывать!!! Бүтүн Сэбиэскэй сойуус үрдүнэн ханна да суоҕа буолуо, сэрйигэ тобус оҕотуттан биирин эрэ тутан хаалбыт кырдыҕас Хонкуй Өлөксөйтөн ураты. Төһөлөөх ыар санааҕа ылларан аһыыр аһа ас буолбакка, утуйар уута уу буолбакка буолбута буолуой. Уолаттарыттан кыра да сурук кэтэһэн бүргэс үрдүгэр олоһордо буолуой... кэлбит куһаҕан сураһтары истэн төһө эрэ аймаммыта буолаахтыай... ону киниттэн ураты ким даһаны билбэт, биһиги ону сэрэйэхтиибит эр... Уолаттара ханна, хайдах хараллыбыттарын-суоһун билбэт диэн төрөппүт киһиэхэ тугунан да кэмнэммэт ыар санаа буоллаҕа...

Мань таһынан ЫТЫК кырдыҕас Хонкуй Өлөксөй аатын Ньурба улуунун Чаппанда эрэ нэһилиэгин иһигэр кэпсэнэриттэн таһааран бүтүн Өрөспүүбүлүкэ таһымыгар үйэтиги үлэтэ барара уолдыаста дии саныбын уонна улуус, өрөспүүбүлүкэ олохтоохторо даһаны сөптөөһүнэн ааһахтара диэн эрэнэбин!

Кэлэр кэнчээри ыччаттарбыт манньык дьоннордоохпут диэн билиэхтээхтэр уонна КИЭН туттуохтаахтар!

Мань этэн туран, Ньурба улуунугар үйэтиги үлэтэ быстар мөлтөх, олох барбат диэтэхпинэ сыыстарбатым буолуо. Оттон итинэн дьарыгырыахтаах хамнастаах, дуоһунастаах үлэһиттэр баалара буолуо ээ... олоһор ханналарый?

Бу ыстатыйаны суруйарбар материалынан көмөлөспүт уонна Хонкуй Өлөксөй туһунан кизэн араҕаҕа тахсарыгар үлэли сылдыар Н.Т. Степанов аатынан фольклор-литература түмэлин салайааччыта, элбэх кинигэлэр ааптардара Татьяна Дмитриевна Сидороваҕа махтанабын!

Эһиил, 2025 сылга Аҕа дойдү сэрйигэ бүтэн кыайыы өрөгөйүн билбиһит 80 сылынан туох эмэ хамсааһын тахсарай диэн эрэнэммин мин бу ыстатыйаны суруйдум.

Наталья Васильевна СТЕПАНОВА-КАРЕТНИКОВА, 2024 сыл

 Нэһилиэк сонуна

Көхтөөх түөлбэлээх нэһилиэк тутайбат

Ситимнээн силигилиир, үлэ-лээн үүнэр-сайдар Октябрьскай нэһилиэк аҕыс түөлбэлээх: Бөгдөөлө, Дьулуур, Киров, Куочай-Нефтебаза, Кыталыктаах, Өркөн, Тыалыкы, Чусовской. Түөлбэнэн үлэ хас уонунан сыл тухары бу күнгэ диэри таһаарылаах, Антоновка общественной олоҕор, сайдыы суолугар ураты суолталаах. Олохтоох дьаһалта күннээҕи сорукарыгар түөлбэ начальниктара туттаах дьон буолалларын өрүү бэлиэтиир.

Үгэс быһыытынан тохсунньу ыйтан саҕалаан нэһилиэккэ культурнай-спортивной фестиваль ыытылла турар. Буолбут көрүнгүргэ түмүктэр маньыктар: дартс - I м. Өркөн, II м. Куочай, III м. Дьулуур; хабылык, хаамыска - I м. Киров, II м. Дьулуур, III м. Өркөн; көрдөөх эстафета - I м. Дьулуур, II м. Куочай, III м. Тыалыкы; волейбол - I м. Бөгдөөлө, II м. Дьулуур, III м. Кыталыктаах; үс көлүөнэ кэрэ аҥардар күрэхтэригэр Дьулуур түөлбэ кыайыылаах; ырыа - I м.

Куочай, II м. Киров; III м. Чусовской. Мантан иннэ остуол теннигэр, дуобакка, ытыгыга, мини-футболга, дьиз кэргэнинэн спортивной күрэхтэр, түөлбэнэн концерттар тэриллэхтэрэ.

Маньык хабааннаах тэрээһиннэр начальниктары кытары хайаан да торумнаһаллар, нэһилиэк иһинээҕи күрэхтэртэн сана ааттар тахсаллар, талааннаах, сатабыллаах дьоммут кэккэлэрэ хангы турар. Фестиваль тэрийиитигэр өрүү өйбүл буолаллар, биэр тэнгэ үлэлэхтэр "Түһүлгэ" норуот айымньытын дьизтэ, олохтоох модельнай библиотека, улуус спорт управлениета, ДЮСШ тренердара, нэһилиэкпит биердилээн олохтоохторо. Түөлбэлэр кыһаллан, санааларын ууран кыттыһа тураллара тэрийээччилэри үөрдэр. Ким кыайыылаах буолбутун сыл түмүгэр билиэхпит.

Октябрьскай нэһилиэк дьаһалтатын пресс-киинэ

дьяһалталара 100-түү тыһ. солк., Нурба к. дьяһалтата – 13 тыһ. солк. (мэрия олунньуга 250 тыһ. солк. киллэрэн турар), М.С.Егоров аатынан Нурба 2 №-дээх орто оскуолата – 66500 солк, улуустааҕы Олоҕу-дьаһаҕы хаачыйы сулууспата – 2966 солк., ТХМ иһинэн Мелиорация управлениета – 36743 солк., СӨ Суут департамена – 77428 солк., Нурбачаан уонна Чаппанда нэһилиэктэрин дьяһалталара – 100-түү тыһ. солк., ветуправление – 41000 солк., Мэнгэдьэк нэһилиэгин дьяһалтата – 200 тыһ. солк. уонна «Аэронавигация Северо-восточной Сибири» филиал Салгынынан сырыны тэрийиигэ Нурбатааҕы киинэ – 40300 солк., улуус муниципальнай тэриллэлэрин баһылыктарын Сэбиэтэ – 362150 солк., Күндээдэ уонна Чуукаар олохтоох

Быстах мобилизацияга улуустааҕы суһал ыстаап быһаарытынан СВО кыттылаахтарыгар уонна кинилэр дьиз кэргэттэригэр көмөҕө 3 мөл. 36 тыһ. 50 солк. ытылына. Сыл саҕатыгар хаалбыт үбү киллэрэн туран, муус устар 2 к. туругунан улуустааҕы СВО фондатыгар 562470 солк. баар.

Геннадий АНТОНОВ.

 Тус санаа

Учууталтан эмиэ ирдиэххэ!

Быйыл кыра кылаас үөрэнээччитин буочарын көрөн баран...тылбыттан маттым. Кыра кылаас үөрэнээччитин буочара оскуола үөрэнээччилэриттэн саамай үчүгөйдэрэ дии саныырым тутта симэлийдэ. Саатар, үөрэҕири туйгунун үөрэнээччитэ буолан, өссө эбии хомотто.

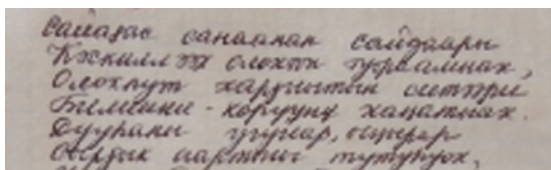
Туох эрэ соччото суох түбэлтэ табыстабына, онон буруйдааталлар да, аныгыны уонна уруккуну, баҕарбатабын да иһин, тэннигин. Мантан сылтаан алын кылаас учууталларын ахтан-санаан аастыбыт. Урукку учууталлар Сергеев Александр Васильевич, Николаева Анна Васильевна, Елисеев Николай Егорович, биһиги кэммитинээҕи Кононова Мария Капитоновна, Чой Сыному Алексеевна, Сергеева Мария Александровна диэн олус кыһаллымтыа, ирдэбиллээх учууталлар ааттарын махталлаах үөрэнээччилэрэ, төрөппүттэр ахталлар. Биһиги үөрэнэрибит саҕана, бастын үөрэнээччи ракетанан көтөрө. Ракетанан көтөөрү уоллуун кыыстыын ударник буоларбыт. Буочардара кыраһыабыа бэрт буолан, аармыйага суруксуттаабыттар да бааллар, кыраһыабай буочарынан нэһилиэккэ биллэр дьоннор да бааллар.

Үөрэҕири өттүттэн туох эмэ мөкү табыстабына, тутта – Моттойону була охсон, ОГЭни, ЕГЭни буруйдуу охсубут. Онтон бу кыра кылаас оҕотугар ол "буруйдаах Моттойобут" туох да сыһыана суох.

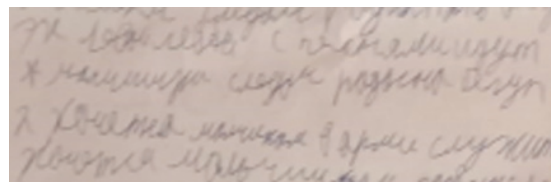
Онон тугу этээри гынабын? Үөрэх салаата,

оскуолалар учууталтан үөрэнээччигэ сөптөөх билиини, сатабылы, үөрүйэҕи биэрэллэрин кумаахынан буолбакка, үөрэнээччилэр сатабылларынан, билиилэринэн сыаналыахха. Оҕо – кэскилбит, кинини хайдах иитэн таһаарарбытыттан инники олохпут быһаччы тутулуктаах. Сатаан суруйбат, төгүл таблицатын билбэт, үтүөҕэ тардыспат оҕону иитэн таһааран эрэбит. Киһи дык-синэр көстүүтэ.

Урукку учуутал үөрэнээччитин буочара:

Билингни алын кылаас үөрэнээччитин буочара:

**Мирослава ИВАНОВА,
Мэнгэдьэк**

 О тех, кто рядом

Из поколения в поколение

Династия педагогов – это особая тема, это внутренняя потребность, передаваемая из поколения в поколение, это особый образ жизни...

История педагогической династии Винокуровых начина-

ется с далекого 1869 года года, когда Михаил Евгеньевич Винокуров - глава династии – обратил с просьбой учредить училище для обучения иногородских детей грамоте. Основателем славной педагогической династии Винокуровых является Евгений Михайлович Винокуров, который назначен учителем в 1898 году после Якутской Духовной Семинарии. Вот так начиналась богатая история династии педагогов Винокуровых. На сегодняшний день количество членов династии составляет 31 человек, а общий педагогический стаж – 659 лет.

Коллектив ННОШ № 3 гордится тем, что представитель и продолжатель династии пе-

дагогов Винокуровых – Изамира Александровна Винокурова, правнучка Серафима Евгеньевича - славно трудится в образовательной среде, обогащая ее профессионализмом, опытом, достижениями и пониманием учеников. Наша Изамира Александровна является обладателем номинаций «Учитель-творец» в профессиональном конкурсе «Серебряный пеликан-2019», «Лучший классный руководитель -2019» по Республике Саха, «Лучший классный руководитель юбилейного года», а также награждена нагрудным знаком «Учитель ученических признаний». Изамира Александровна еще раз доказала свой профессионализм в педагогическом деле, заняв в прошлом учебном году 1 место в республиканском конкурсе команд учителей начальных классов «Первый учитель».

Мы все безмерно рады за Изамиру Александровну – обладатель нагрудного знака «Династия педагогов Республики Саха (Якутия)», за ее приверженность учительской профессии, за ее вклад в развитие системы образования.

**ИГНАТЬЕВА В.С.,
председатель ППО ННОШ
№ 3**

Чем опасны энергетики и можно ли пить их без вреда для здоровья

Энергетики — продукт, которым легко нанести себе вред. Несмотря на это, их потребление растёт во всем мире. Такие напитки любят подростки, для которых они особенно опасны. Разбираемся, что в составе энергетиков, и выясняем, как справиться без них

Энергетики — это напитки, предназначенные для того, чтобы взбодрить человека и повысить его физическую или умственную работоспособность. Они вызывают временный прилив сил и возбуждение нервной системы. При злоупотреблении энергетиками они могут быть очень опасными. Ударные дозы кофеина приводят к серьезным проблемам с сердцем, а его комбинация с углекислым газом и сахаром опасна для желудка и печени. Даже редкое употребление энергетика может вызвать приступ аритмии и другие неприятности. Особенно это касается людей с предрасположенностью к заболеваниям сердечно-сосудистой системы.

Что такое энергетики

Энергетики в виде сладкого газированного напитка, обогащенного высокой дозой кофеина, появились в 1962 году в Японии. Изначально они были созданы для того, чтобы заменить амфетамин — очень популярный в стране наркотический психостимулятор, который был запрещен в 1950-х годах. В 1980-х годах энергетики стали популярным напитком для японских руководителей-трудоголиков, которым требовалась дополнительная стимуляция для труда и продвижения по службе.

В начале 1980-х годов такие напитки распространились в США и Европе. Надо отметить, что добавлять кофеин в газировку на Западе придумали очень давно, однако в кока-коле и ее аналогах его совсем немного — в несколько раз меньше, чем в типичных японских энергетиках.

© UNSPLASH Что содержится в энергетике Кофеин

В энергетике обязательно содержится кофеин, который и играет роль стимулятора нервной системы.

Кофеин — это самое распространенное психоактивное вещество. Значительная часть населения планеты постоянно употребляет его с детства в форме чая, кофе, шоколада, мате, какао, а также многих прохладительных напитков.

В энергетиках на российском рынке около 25–40 мг кофеина на 100 г напитка, или около 125–160 мг на 500 мл и 63–100

на 250 мл — больше запрещено по ГОСТу [1].

В небольших дозировках кофеин не вреден и даже полезен для организма. Во-первых, он действительно помогает сконцентрироваться, снизить усталость и взбодриться. Правда, ненадолго: через пару часов после энергетика или кофе усталость вернется. Согласно некоторым исследованиям, умеренное употребление кофеина полезно для сердца — например, снижает риск развития сердечной недостаточности.

«Кофеин лучше получать вместе с натуральными кофейными напитками. Например, чашка эспрессо отлично подойдет для этой цели», — отмечает кардиолог Александра Кирьянова.

Порог токсичности кофеина, после которого он вредит организму, — 400 мг в день для взрослых и 100 мг для подростков от 12 до 18 лет. Это не норма, а предельно допустимая дневная дозировка.

Есть несколько групп риска, которым кофеин или вовсе противопоказан, или рекомендуется в гораздо меньшем количестве: это беременные, кормящие матери, пожилые, страдающие от расстройств психики, болезней сердечно-сосудистой и нервной систем [6].

Сахар

Не менее важный компонент энергетика, играющий роль стимулятора, — сахар. Когда человек получает большую дозу простых углеводов, он испытывает прилив бодрости. В случае с энергетиками этот эффект дополняет и усиливает стимулирующее действие кофеина. Как и другие сладкие газированные напитки, энергетики не рекомендуются людям с диабетом и болезнями желудка.

© PEXELS L-карнитин

В составе подавляющего большинства энергетиков присутствуют две аминокислоты — L-карнитин и таурин.

L-карнитин — это аминокислота, которая участвует в энергетическом обмене и транспортирует жирные кислоты в митохондрии клеток, чтобы они могли сжигаться для получения энергии. Также он выводит из клеток токсичные соединения. Достаточное количество L-карнитина позволяет поддер-

живать выносливость и энергичность, а его дефицит приводит к ослаблению и упадку сил. Большинство людей получают достаточно L-карнитина из пищи.

Таурин

Вторая аминокислота в энергетиках — таурин. Он содержится во всех клетках организма и выполняет в них множество функций: защищает от окисления, участвует в энергетическом обмене, модуляции генов, гомеостазе и осморегуляции. Таурин полезен для глаз, почек, сердечно-сосудистой и нервной систем. Таурин — нетоксичное и безопасное вещество, и в составе энергетиков его опасаться не стоит. Человеческий организм сам вырабатывает таурин, а также получает его из еды — в основном рыбы, мяса и яиц.

Витамины

В энергетики часто добавляют витамины группы B, которые тоже помогают доставлять энергию к клеткам, но этот ингредиент порой присутствует в напитках в количествах, многократно превышающих дневную норму

Другие стимуляторы

В некоторые энергетики, помимо кофеина, добавляют другие бодрящие вещества. Это могут быть:

- экстракт женьшеня;
- экстракт гуараны;
- мате.

Последние два вещества — в сущности, тот же кофеин, только в органической форме.

© SHUTTERSTOCK

Вред энергетиков

Стоит отметить, что к серьезным последствиям для здоровья приводит либо злоупотребление энергетиками, либо прием их людьми с противопоказаниями.

СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТАЯ СИСТЕМА

Злоупотребление энергетиками с высокой долей вероятности приведет к серьезным расстройствам сердечно-сосудистой системы даже здорового человека.

Повышенные дозы кофеина:

- резко увеличивают артериальное давление;
- повышают пульс;
- вызывают нарушения сердечного ритма;
- увеличивают риск сердеч-

ной недостаточности;

- увеличивают риск ишемии миокарда.

Смерть от передозировки кофеина — вполне реальная ситуация, и почти все известные случаи связаны именно с проблемами с сердцем.

Если выпивать по 8–10 банок энергетика в день: может образоваться тромб, который приведет к остановке сердца.

В 2017 году в Америке совершенно здоровый 16-летний подросток умер от аритмии, вызванной передозировкой кофеина: в течение двух часов он выпил латте, большую газировку и энергетик. Смертельные случаи наблюдались и у нас в Якутии.

НЕРВНАЯ СИСТЕМА И ПСИХИКА

Как и любые психостимуляторы, энергетики могут негативно влиять на работу нервной системы. Вот самые частые расстройства, связанные с ними:

- бессонница;
- головные боли;
- тревожность;
- панические атаки;
- повышенная агрессия;
- визуальные и слуховые галлюцинации;
- хроническая усталость.

Кроме того, некоторые исследователи считают, что кофеин вызывает привыкание, которое чревато постоянным повышением дозы и синдромом отмены.

ПЕЧЕНЬ

В редких случаях энергетики могут вызывать серьезные повреждения печени — некроз или гепатит, похожий на медикаментозный.

ЖЕЛУДОЧНО-КИШЕЧНЫЙ ТРАКТ

Энергетики повышают кислотность желудка и могут спровоцировать изжогу, понос, гастрит, язвы и воспаления.

ВРЕД ДЛЯ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ

В последние годы потребление энергетиков растет как в Америке и Европе, так и в России. Причем самая активная категория потребителей энергетиков — молодые люди и подростки. Согласно исследованию Национального фонда защиты потребителей, россияне от 18 до 44 лет в среднем употребляют 341 мг кофеина в день, а подростки 12–17 лет — 240 мг.

Американская академия педиатрии рекомендует не давать несовершеннолетним кофеин вообще. Однако считается, что,

если они будут изредка потреблять до 45 мг кофеина в составе газировки или шоколада, это не нанесет им серьезного вреда.

Дети подвержены более высокому риску развития сердечно-сосудистых и неврологических заболеваний из-за кофеина. Причем это касается как детей младшего возраста, так и старшеклассников. Исследование американских врачей показало, что 51% всех обращений в скорую помощь в связи с недомоганием, вызванным употреблением энергетических напитков, приходится на детей.

В России нет федерального закона, запрещающего продажу энергетиков несовершеннолетним, хотя его несколько раз пытались инициировать. Но на региональном уровне такие запреты действуют примерно в сорока субъектах Российской Федерации.

Энергетики и алкоголь

Энергетические напитки часто смешивают с крепким алкоголем. Это опасная практика, которая увеличивает негативные эффекты обоих компонентов. В России продавать такие коктейли законодательно запрещено.

Смешение энергетиков и спиртного значительно увеличивает нагрузку на сердце и печень, повышает вероятность запоя, понижает уровень контроля за своим поведением — из-за воздействия кофеина пьяному человеку может показаться, что он не так уж и пьян, а также повышает вероятность рискованного поведения, например незащищенного секса, сексуального насилия или езды за рулем.

© SHUTTERSTOCK

Альтернативы энергетикам

Если вам необходим кофеин, то кофе или чай без сахара — гораздо более предпочтительный способ получить его, чем энергетик. Однако есть способы взбодриться и без кофеина:

1. Пейте воду. Достаточная гидратация позволяет дольше оставаться бодрым и меньше уставать.

2. Принимайте витамины. Дефицит тех или иных микронутриентов часто вызывает плохое самочувствие, подавленность и усталость. Вполне возможно, вам не хватает сил именно по этой причине. Точно поставить диагноз может лишь врач.

3. Занимайтесь спортом. Легкие и умеренные физические нагрузки стимулируют нервную систему и вызывают приливы энергии, гораздо более здоровые и естественные, чем кофеин.

Наркологический кабинет

Служба 01 предупреждает

По состоянию на 2024 год зарегистрировано всего по Нюрбинскому району 8 пожаров (АППГ-6, увеличение на 25%), при пожаре: погибших - 1 (АППГ-0), увеличение на 100%; травмированных-0 (АППГ-0). Ущерб при этом составил 58 тыс. руб. (АППГ -125 тыс. руб., снижение на 54%).

31.03.2024 года в 17 ч.42 мин поступило сообщение о пожаре в частном жилом доме по ул.Кириллина, 11, г.Нурба, в результате пожара погиб ребенок 2014 года рождения.

В целях предотвращения пожаров убедительно просим население строго соблюдать правила пожарной безопасности, очистить здания и территорию домов от горючего мусора и отходов, не загромождать эвакуационные пути и выходы из зданий различными изделиями, оборудованием, мебелью и другими предметами. А также не блокировать двери эвакуационных выходов, не устраивать в тамбурах выходов (за исключением квартир и индивидуальных жилых домов) гардеробы, а также не хранить (в том числе временно) инвентарь и материалы, не фиксировать самозакрывающиеся двери лестничных клеток, коридоров и тамбуров в открытом положении, а также не снимать их и не изменять направление открывания дверей.

Соблюдайте правила пожарной безопасности!

Даже малейшая беспечность, халатность людей, проживающих в современной квартире, насыщенной электроприборами, предметами бытовой химии, искусственными материалами и др., может обернуться трагедией. Непотушенная сигарета, оставленный электроприбор, а в результате – сотни семей остаются без крова, уничтожается имущество, огонь уносит десятки человеческих жизней и среди них ни в чем не повинные дети.

Многие пожары в жилье возникают ночью. Вот несколько простых вещей, которые необходимо делать каждый вечер, чтобы уберечь себя и свою семью от пожара:

- Отключите все электроприборы, не предназначенные для постоянной работы;
- Убедитесь, что нигде не оставлены тлеющие сигареты;
- Отключите все бытовые нагревательные приборы;
- Прекратите топку печи до отхода ко сну.

Также необходимо наличие в доме первичных средств пожаротушения, огнетушителей.

Обнаружив начавшийся пожар, необходимо, в первую

очередь, возможно скорее уведомить об этом пожарную охрану. Необходимо также помнить, что правильное и полное сообщение о пожаре позволит пожарной охране предвидеть возможную обстановку и принять необходимые решения, дающие возможность в кратчайший срок сосредоточить у места пожара соответствующие силы и средства по его ликвидации. В дополнение к сведениям об объекте пожара и его адресе, необходимо указать место возникновения пожара, наличие угрозы людям, а также сообщить свою фамилию.

Одной из действенных мер, позволяющей обеспечить раннее обнаружение пожара, является оснащение жилых помещений автономными дымовыми пожарными извещателями (АДПИ).

Автономный дымовой пожарный извещатель – устройство, предназначенное для своевременной подачи сигнала тревоги в случае очагов возгорания. На сегодняшний день автономный пожарный извещатель можно считать эффективным средством предупреждения гибели людей от пожаров.

Это устройство реагирует на дым еще на стадии возгорания, когда потушить огонь можно подручными средствами.

В корпусе такого компактного прибора размещаются источник питания и основные рабочие компоненты. Автономные пожарные извещатели, устройства преимущественно для бытового использования. Использование автономных пожарных извещателей рекомендуется в небольших по размеру помещениях (квартиры, жилые дома, гаражи и т.д.). При их использовании рекомендуется размещать не менее одного извещателя в каждое помещение квартиры или дома.

Пожарный извещатель реагирует на дым и начинает издавать пронзительный, громкий звуковой сигнал. При этом, если извещатель оснащен GSM модулем, то в автоматическом режиме, без участия человека, отправляется сигнал о возгорании на пульт диспетчерской службы пожарной охраны и СМС-сообщение на запрограммированные номера телефонов членов семьи (рассылка СМС и звонок, до 6 номеров оповещения).

Устанавливать автономные пожарные извещатели рекомендуется на потолочных перекрытиях в зонах, где обеспечен постоянный воздухообмен. Установкой автономного пожарного извещателя может быть осуществлена собственными силами без применения какого-либо специального инструмента.

Установленный автономный дымовой пожарный извещатель – огромный шаг на пути обеспечения безопасности Вас и Ваших близких в случае возникновения пожара.

Уважаемые жители Нюрбинского района! Соблюдайте правила пожарной безопасности! Используйте электронагревательные приборы по назначению, не оставляйте на долгое время включенными в сеть, следите за их исправностью. Соблюдайте требования пожарной безопасности к системам отопления! И не оставляйте без присмотра детей! Помните, безопасность Вашей жизни – в Ваших руках!

Помните, телефон пожарной охраны «01», с любого оператора сотовой связи «101».

ОНД и ПР по Нюрбинскому району УНД и ПР ГУ МЧС России по РС(Я)

Информация для вас

Незаконная вырубка леса грозит уголовной ответственностью

Незаконная вырубка леса - уголовная и административная ответственность. В Российской Федерации процесс вырубки леса регулируется на законодательном уровне. Незаконная вырубка леса, в зависимости от размера причиненного ущерба, влечет административную или уголовную ответственность. Незаконная вырубка - это повреждение деревьев до состояния прекращения их роста при отсутствии соответствующей разрешительной документации. К незаконной вырубке леса, также можно отнести вырубки, проведенные с нарушением сроков и несоблюдением указанных пород.

К объектам незаконной вырубки также можно отнести деревья, находящиеся на территории сельхозугодий и лесопитомников. Таким образом, получение соответствующего разрешения, в случае необходимости вырубки дерева, находящегося на муниципальной или федеральной территории, является обязательным.

За незаконное уничтожение леса законодательством предусмотрена административная или уголовная ответственность. Так, в случае если сумма причиненного в результате незаконной рубки лесных насаждений ущерба превышает 5000 рублей, к нарушителям будут применены меры уголовной ответственности, которые четко обозначены в статье 260 Уголовного кодекса Российской Федерации.

КоАП РФ Статья 8.28. Незаконная рубка, повреждение лесных насаждений или самовольное выкапывание в лесах деревьев, кустарников, лиан

1. Незаконная рубка, повреждение лесных насаждений или самовольное выкапывание в лесах деревьев, кустарников, лиан – влечет наложение административного штрафа на граждан в размере от трех тысяч до четырех тысяч рублей; на должностных лиц - от двадцати тысяч до сорока

тысяч рублей; на юридических лиц - от двухсот тысяч до трехсот тысяч рублей.

2. Те же действия, совершенные с применением механизмов, автотранспортных средств, самоходных машин и других видов техники, либо совершенные в лесопарковом зеленом поясе, если эти действия не содержат уголовно наказуемого деяния, -

• Граждан в размере от четырех тысяч до пяти тысяч рублей с конфискацией продукции незаконного природопользования, а также с конфискацией орудия совершения административного правонарушения или без таковой;

• На должностных лиц - от сорока тысяч до пятидесяти тысяч рублей с конфискацией продукции незаконного природопользования, а также с конфискацией орудия совершения административного правонарушения или без таковой;

• На юридических лиц - от трехсот тысяч до пятисот тысяч рублей с конфискацией продукции незаконного природопользования, а также с конфискацией орудия совершения административного правонарушения или без таковой.

3. Приобретение, хранение, перевозка или сбыт заведомо незаконно заготовленной древесины, если эти действия не содержат признаков уголовного наказания, влекут наложение административного штрафа на

• граждан в размере пяти тысяч рублей;

• на должностных лиц - пятидесяти тысяч рублей;

• на юридических лиц - от четырехсот тысяч до семисот тысяч рублей.

С начала 2024 г.а на территории ГКУ РС(Я) «Нюрбинского лесничества» выявлено 2 факта незаконной рубки лесных насаждений. Общий ущерб составил 317 931 руб.

ГКУ РС(Я) «Нюрбинское лесничество»

Спорт

Чебоксары куоракка бокса күрэхэр ыңгыры туттулар

Бу ый 18-25 кк. Кемерово уобалаһын Ленинск-Кузнецкий куоратыгар 2008-2009 с.т. оҕолорго улахан күрэх буолан ааста. Бу күрэххэ Нурба боксердара Кемерово, Тыва, Иркутской, Бурятия, Хакасия, Алтай, Новосибирской, Красноярской, Томской, Омской, Свердловской курдук улахан куораттартан 205 кыттааччылаах күрэххэ кытан, Антон Иннокентьев, 46 кг финалга олохтоох уолга кыранан сабырытаран, 2 миэстэ буолбута биһиги туспутугар кыһылаах да, үөрүүлээх да буолла диір тобоостооһун бэлиэтибит. Антон Андрей Матвеев 46 киилэбэ, Николай Саввинов 48 киилэбэ, Виктор Плотников 50 киилэбэ, Алеша Матвеев 54 киилэбэ, Мирослав Никифоров 57 киилэбэ куһаҕана суохтук киирсэннэр, Арасыйа боксага профсоюзун салалтатыгар үчүгэй өйдөбүлү хаал-

лардылар. Тренердар Аян Николаевич Иванов, Руслан Николаевич Васильев уолаттарбыт бу маньык күрэхтэргэ кыттаннар үүнэллэр-сайдаллар, онон бу оҕолорбуттан инникитин элбэи эрэнэ кэтэхтэр. Биһиги уолаттарбыт хас биір охсуһууларын көрөн баран Профсоюзтар ЦС кылаабынай тренера Виталий Павлович Краснов Саха өрөспүүбүлүкэтин ГБУ СШОР Нурбаҕа филиалын, Арасыйа үтүөлээх тренера А.И. Пахомов аатынан оҕолорбутун кытта ыкса биіргэ үлэлэхтэргэ бэлэмин биллэрэн туран, кэккэ этиилэри киллэрдэ уонна хамаанда салайааччытыгар, тренер Аян Николаевич Ивановка 13-14 саастаах оҕолорго кэлэр ый ортотугар Чебоксары куоракка буолар Арасыйа профсоюзун боксага күрэхэр быһа

ыңгыры туттарда. Бу биһиги тренердарбыт үлэлэрин сыаналаһын түмүгэ диэн бэлиэтээн этиэххэ сөп. Онон бу сырыыга, бу күрэххэ көрдөрүүбүт сэмэй да буоллар, ситиһии баар диэххэ сөп.

Чемпионнар элбэх үлэтэн, күрэхтэргэ кыттыыттан, тус дьулууртан, хотторууттан, кыайылыртан уһаарыллан, чочулан тахсалларын бары да өйдүүбүт. Манна болҕомто уураһ улуспут баһылыгар А.М. Иннокентьевка, Спорт управлениетын салайааччытыгар Р.А. Алексеевка, бокса федерациятын салайааччытыгар С.В. Никифоровка ураты махталбытын этэбит. Билигин курдук үп-харчы көстөрө уустугурбут кэмигэр, барыкэли элбэх ороскуоттааһын сөпкө өйдүү дьонноох-сэргэлээх буоламмыт, боксаны өйөөччүлэрбит баар буоланнар, бокса сайдытыгар сүгүкэннээх кылааттарын киллэрэллэринэн "Мас-строй" гендириктэригэр В. Тороховка, «Сити-строй» А.А. Федорова, биір дойдулаахпыт ИП С.И. Еремеевка, ИП Протопопов А.Н., Лилия Евгеньевна («Норма» маҕаһыын), ИП Степанов А.А., ИП Дубинин И.И., А.Б. Васильев (ГБУ Управление мелиорации филиалын дириктэригэр) уонна күрэххэ барарбытыгар Мириңэйгэ диэри илдьитэлээбит-аҕалбыт транспортынан хааччыыбыт үтүө санаалаах киһибитигэр Павел Васильевич Акимовка хас биірдиилэригэр улахан махталбытын тиэрдэбит, дьонго үтүө санаабыт уон оччонон эһиэхэ эргийдин диэн туран бары үчүгэйи баҕарабыт.

С.С. ИВАНОВ

Иһирэх тылынан

Олох устун эрэллээхтик

Биһиги дьоммут Бияков Осип Гаврильевич уонна Биякова Светлана Ивановна ыал буолан эйэ дэмнээхтик ыраас тапталларыгар сууланан, оҕуруу тэнитэн, уйгулаах олохтон олохторун үбүлүүдээх 55 сылын үөрүүлээх быһыыга-майгыга улууспут Ньурбатаабы ГТАС салаатыгар 2023 сыл балаҕан ыйын 23 күнүгэр бэлиэтээн биһирэмнээн көрсүһүү, эҕэрдэ-элэһин тэриллибитэ.

«Уйгулаах олоххот суола кэҥээтэр кэнни, санаттан сана саҕахтары уңуордуу турдун! Бүгүҥнү бэлиэ күнүгүт мааны ыалдыгыгар алгыстара харыстыыр, араначчылыыр сырдык күүс буоллуннар», - диэн алгыс тыллары анаабытара.

Дьоммут барахсаттар бачча сыллар усталаах-туораларын тухары тус олохторугар, үлэлэригэр-хамнастарыгар төһөлөөх элбэх моһоллору көрсүбүттэрин бэйэлэрэ эрэ билэн эрдэхтэрэ.

Ыал буолан үс оҕолонуохтарыгар диэри Чкалов начаалынай оскуолатыгар, Дьаархан абыс кылаастаах уонна Чаппанда орто оскуолатыгар үлэлиир сылларыгар уонча үөрэх сылларыгар тус-бас билэр дьэитэ суох ыаллары кытта дьукаахтанан олорон үлэлииргэ күһэллэбиттэрэ.

Аҕабыт, эһэбит икки бастакы оскуолаларга дириэктэр, Чаппанда орто оскуолатыгар дириэктэри үөрэх чааһыгар солбуйааччынан үлэлээбит. Дьэ уонна оскуолалар уопсай дьэилэрэ суоҕа итинник күчүмэҕэй-дэри үөскэтэр эбит. Билинги эдэр ыччат өйүгэр батан кирибэт өйдөбүл.

Аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит Осип Гаврильевич 1936 с. кулун тутар ый 15 күнүнээҕи төрүүх. Кини уоттаах сэрии тулаайаҕа буолан, сиртэн сэрбэйэ илигиттэн, оччотооһу олох ыар тынынын билбитинэн барбыта. Удаһыннаах, аата-ахсаана суох үгүс элбэх өлүүлээх-сүтүүлээх, халыйар хаан тохтуулаах уот холорук, сэрии усталаах-туоратыгар холкуос ыанньыксытын соҕотох оҕото буолан, биир күн өрөйбөккө ийэтин кытта тэнгэ үрүҥ хараһын өрө көрбөккө үлэлээн тахсара.

Аҕата Бияков Гаврил Спиридонович 1942 сыл от ыйыгар уоттаах сэриигэ ынырыллан барбытын ол айыыта онон. 1943 сыл бүтүүтэ Сталинград куорат

көмүскэлигэр сураҕа суох сүппүтүн истибиттэр.

Ийнчэҕэй тирбэҕэ быстыбатынан аҕабыт Осип Гаврильевич холкуоска үлэли-үлэли кыһынын оскуолаҕа үөрэнэн сэттэ кылааһы мүччү-хаччы бүтэрээт үлэһит буолаары сырдыкка билиигэ гардыһан 1955 с. Чурапчы педучилищетыгар кириэн үөрэнэр дьоллонон.

Үөрэххэ дьөбүрдээҕин, дьулуурдааҕын учууталлара өрүү чорботоллоро, хайгыыллара, холбур оҕостоллоро.

Хомойуох иһин, 1957 сылга училище сабыллар. Бүлүү уманнаһын оҕолорун Бүлүү педучилищетыгар атаараллар. Инньэ гынан 1959 сылга училищетын ситиһиилээхтик бүтэрэн начаалынай кылаас учуутала идэ ылан, диплом туган долгуйа үөрэр.

Сити сыл Сэбиэскэй Аармыйа кэҕкэтигэр ынырыллан этэнгэ иһин толорон, 1961 сыл сержант званиелаах дойдутугар эргиллэр.

1961 сыл балаҕан ыйын бастакы күнүттэн Ньурба оройуонун Убайаан начаалынай оскуолатыгар учууталынан үлэлииргэр оройуон үөрэҕин салаатын сэбиэдиссэйэ Захаров Афанасий Титович бирикээһэ тахсар.

Ити кэмтэн ыла Осип Гаврильевич төрөөбүт-үөскээбит оройуонуттан харыс халбарый-бакка үлэлээн үрүҥ-хара көлөһүнүн тоҕон кэллэ. Үлэли сылдьан кэтэхтэн үөрэнэн ЯГУ-ну саха салаатын бүтэрэн саха тылын, литературатын учуутала дипломнанан идэтинэн үлэлээбитэ.

Сэбиэскэй кэм ыччата буолан пионер, комсомолец, ситэрин-хоторун диэки коммунист партия чилиэнэ буолан олох оргуйар үөһүгэр үлэлээбит оскуолаларыгар, нэһилиэктэригэр общественной үлэ арааһын толороро. Агитатор, лектор быһытынан тиһиктээх үлэни ахсаабакка ыппыт. Оннооҕор Чкалов учаастагар учууталлы сылдьан нэһилиэнньэ киинэ көрөрүгэр саҕаланыаҕыттан бүтүөр диэри сахалыылаан дьонун-сэргэтин кутун туһут.

Кэлин «Марха» сопхуоска сэттэ сыл парткабинет сэбиэдиссэйинэн, икки сыл Маар отделинетын управляющайынан таһаарылыахтык үлэлээбитэ.

1992-2002 сс. дьону көбүлээри, үлэлээх-хамнастаах

буоллуннар, олохторун уйгутун бэйэлэрэ оҕоһуннуннар диэн Бааһынай хаһаайыстыба тэринэн үлэлээбитэ. Кырдык, алтас-сэттэ Вааһынай хаһаайыстыба тэриллэн харса суох үлэлээн барбыттара. Осип Гаврильевич барыларыгар сүбэ-ама буолара, уопсай кыттыһан да үлэлээн ылаллара.

Ийэбит, эбэбит, хос эбэбит Биякова Светлана Ивановна алта оҕолоох улахан дьэиэ кэргэн маанылаах бастакы оҕолоро. Ыл улахан оҕото буолан балтыларын, бырааттарын дьонун кытта тэнгэ көрсөн биэбэйдэһэн улаатыннарсыбыт көмө киһи. Иллээх дьэиэ кэргэнгэ уһаарыллан улааппыт, олох ыар тынынын улаханник билбэтэх дьоллоох.

Кини Марха орто оскуолатын үөрэнэн бүтэрээт, чугасты Бүлүү педучилищетыгар үөрэнэ кириэр уонна 1960 сылга бүтэрэн дипломнаах үлэһит киһи буола түһэр. Светлана Ивановна Өлүөхүмэ оройуонун Чаара оскуола-интернатыгар ананан

көтө оҕо көрсөн абырыыллара диэн махтанан ахталлар.

1975 сылга Түмүк нэһилиэгэр Маар абыс кылаастаах оскуолатыгар ананан үлэли кэллэр. Дьэ, манна оҕоһунан оттуллар да буоллар, үс хостоох дьэилэнэн үөһэ тыыммыттар.

1977 сылга сана оскуола туллан үлэҕэ кириэр. Оскуола орто оскуола статуһун ылар, оҕо да элбэх, нэһилиэк бүтүүнэ үөрэр үтүөкэннээх күннэрэ үүнэллэр. Сана оскуолаҕа Светлана Ивановна туспа кылаас ылар. Кэлин ситэрэн-хоторон кабинет-класс гына тэринэр. Оскуола биир бастың кылааһа буолар. Бу оскуолаҕа үлэлиирин тухары начаалынай кылаастар учууталларын методическай бөлөһүн солбуллубат салайааччыта.

Оҕолоро Карл, Володя оскуола дьоно, кыралаара Айаал аҕатын көрүүтүгэр сыдыар.

Ийэбит, эбэбит Маар оскуолатыгар уһундук чахчы астына-дуоһуһа ийээн-куойан туран, ис

тийээн начаалынай кылаас учууталынан үлэлиир.

Эдьийдэрин холобур оҕостор балтылара ааҕа бары үс кыыс бу училищени үөрэнэн бүтэрэннэр учуутал идэлэнэллэр. Икки кыра балтылара - биэрэ Москва, иккиһэ Магаданга - үрдүк үөрэҕи бүтэрэллэр. Кыргыттар бары РФ үөрэҕин туйгуннара, иллээх-эйлээх ыаллар мааны далбар хотуттара.

Дьылҕа хаан ыйааһынан дьоммут оройуон кытыы учаастагар Чкаловка биэрэ оскуолаҕа, иккиһэ детсадка үлэли сылдьаннар көрсүһэн, харахтарынан хайҕаһан, сүрэхтэринэн сөбүлэһэн, 1968 сыл муус устар ый сылааһынан илгийэр ыраас салгынынан астына-дуоһуһа сайа тынынан, уохтаах таптал суоһугар утуттанан инники кэскиллэрин үйэлээх аартыгын арыяр ыал буолуу, уруу тэринии бүтэһиктээх быһаарынытын ылыналлар. Кыракый дэриэбинэлэрин бары ыалларын мунһан бырбааччы үөрэ-көтө бэлиэтиллэр. Алгыс бастыңа манна этиллэр, ырыа кэрэтэ манна кутуллар. «Ити кэрэ бэлиэ күнтэн 55 сыл ааһа оҕустаҕа тоҕо түргэнэй», - диэн дьоммут мичээрдэһэн ылаллар.

Бэйэлэрэ кэпсииллэринэн, дьоммут үс оҕолонуохтарыгар диэри тус олохторугар дьэитэ-уота суох эрэй бөһөнү көрбүттэр эбит. Ыаллары кытта дьукаах олоро сылдыбыттар. Куһаҕан да ардыгар үчүгэйдэх дириллэрини, ыалларбыт оҕолоро үөрэ-

дуһатыттан арыллан үлэлээбит. Бу кэмгэ үөрэппит оҕолоро билингэ диэри билсэ, сибээстэһэ тураллар. Оҕолор барахсаттар учууталларын дириҥник ытыктыыллара, уйаннык убаастыылара кинилэр истин сыһыаннарыгар ырылыччы көстөр.

Дьоммут Маарга олохтор-үлэлээбит кэмнэрин олус сылаастык, истинник ахталлар. Алтыспыт ыалларын, үлээннээхтэрин суохтууллара сирэйдэригэр-харахтарыгар көстөргө дылы.

Уйан дууһалаах тапталлаах дьоммут тус олохторугар олус уустук өй-санаа айманар, эт-хаан илистэр ынырык күннэрин ыраас тапталларыгар, инникилээх кэхтибэт кэскиллээх олохторун ыра санаатынан кынаттанан этэнгэ аһарбыттар. Ол курдук, бастакы күүтүүлээх оҕолоро кырачаан кыысчаан төрөөрү күнү көрбөккө олохтон туоруур. Аны туран иккис оҕолоро Володя орто оскуоланы ситиһиилээхтик бүтэрэн баран, өрүүтүбэт удаһыннаах ыарыыга ылларат. Дьокуускайынан, Новосибирскайынан көрдөрө-эмтэтэ сатаабыттар да, туһа тахсыбакка, олохтон барар.

Аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит сэрии тулаайаҕа, суос-соҕотох үөскээбит буолан, элбэх оҕолуон баҕарара үһү. «Аар айылҕа оҕону биэрдэҕинэ биэрэр, биэрбитин төттөрү ылар диэн эмиз баар буолар эбит», - диэбитэ өй-бүтүгэр хатанан хаалбыт.

Ол иһин да буолуо, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр ураты

уйан сыһыаннаахтар, дэлэҕэ сүрэхпит ытарҕалара диэн сырылчы сылдьыахтара дуо! «Хос сиэннэрибитин оскуолаҕа киллэриэхпит» диэн бүччүм санаалаахтар, ол ыраас ыра санаалара туоларыгар оҕолоро эчки эрэллээхпит.

Улахан бырааһынныктарга дьоммутугар мустан ирэ-хоро кэпсэтэн, тото-хана аһаан, инники сороктарбытын торумнаан үөрэ-көтө тарҕаабыт. Бу буолар, биһиги төрөппүттэригэр иһирэх тапталбыт, дириҥ махталбыт, ахсаабат түмсүүлээхпит туоһута. Өрүү манньк буола туруохтун!

Дьоллоох олоһу түстээбит-тэригэр төрөппүттэригэр улуу махтал буолуохтун. Өрүү бу курдук аттыбытыгар баар буолуохтарыгар Аар айыылартан көрдөстөхпүт-ааттастахпыт буоллун.

Дьоннорун утумнаан уолатара туруу үлэһиттэр. Улахан уол Бияков Карл Осипович - урбаанныт, улахан уйуктаах массыналарынан араас таһааһы тийэр-таһар, «СӨ автомобильнай транспорт Бочуоттаах үлэһитэ».

Кыра уол Бияков Айаал Осипович эмиз урбаанныт. Убайын курдук тийэр-таһар үлэһит, суол оҕоһуутунан дьарыктанар. «Нурба патриота» диэн үрдүк ааттаах, Нурба куоратын сэбиэтин депутата.

Улахан сиэн Биякова Татьяна Айааловна Дьокуускай куоракка АГАТУ-ы бүтэрэн землеустроитель идэлээх, икки кырачаан уолаттардаах, кэргэннээх.

Иккис сиэн Биякова Светлана Айааловна Уп-харчы уонна экономика коллеһын бүтэрэн үлэли сылдыар.

Үс кыра сиэннэр Айыына, Юля, Диана оскуола үөрэнээччилэрэ. Хос сиэннэр Айаал уонна Дьулус «Родничок» уһууһун иитиллээччилэрэ.

Онон Бияковтар дьэиэ кэргэт-тэрэ халын аймах буола ууһуутэниэ, сайда туралларыгар кизэ аартыктар аһыллаллар.

Аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит Бияков Осип Гаврильевич Хангалас, Түмүк нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтооһо, «Нурба оройуонун социальнай-экономическай сайдыыларыгар үтүөтүн иһин» бэлиэ хаһаайына, Аҕа дойдуну сэриитин тулаайаҕа, Сэбиэскэй Союус коммунистическай партиятын эрэллээх чилиэнэ, «Үлэ бэтэрээнэ».

Ийэбит, эбэбит, хос эбэбит Биякова Светлана Ивановна «РФ үөрэҕин министиэристибэтин Бочуотунай грамотатын» хаһаайката, «Учууталлар учууталлара», «СӨ үөрэҕин тиһигин бочуоттаах бэтэрээнэ», «Түмүк нэһилиэгин бочуоттаах олохтооһо» бэлиэлэр, «Үлэ бэтэрээнэ», «Сэрии сылын оҕото», «Тапталга бэриниилээх буолуу» мэтээллэр, «СӨ килбиэннээх дьэиэ кэргэн» бэлиэ хаһаайына.

Тапталлаах дьоммут эдэрдии эрчимнигин ыһыктыбакка, билингигит курдук ситэспитинэн, минньигэс мичээргитинэн угуттаһан, тайах мастаммакка бэйэ-бэйэбиттэн өйөнсөн, сүүс сааскытын сүһүөххүт үрдүгэр сылдьан көрсүн, эт мэһийигит энчирээбэккэ, үтө баҕа санааларгыт, сырдык ыраларгыт томтоочу туола турдуннар диэн баҕа санаабыт бастыңын аныыбыт.

Кыра уоллара Айаал БИЯКОВ, кийииттэрэ Марина БИЯКОВА.

Кэриэстэбил

Сэри кэмин оҕото этэ...

Бу сыл муус устар 9 күнүгэр биһиги ийэбит ПРИГУЗОВА Елизавета Николаевна күн сириттэн барбыта биэр сылын туолар.

Ийэбит Елизавета Николаевна Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылаах оҕо доҕо, ССРС Үлэ, тыыл Бэтэрээнэ. Кини бэс ыйын 5 күнүгэр 1933 с. Нурба улуунун Чаппанда нэһилиэгэр төрөөбүтэ.

Ус кыыс амарах ийэтэ, сиэннэр, хос сиэннэр, хос-хос сиэн тапталлаах эбээлэрэ. Кини үлэттэн чаҕыйан турбат үлэһит бэрдэ этэ: араас сылларга Амакинскэй экспедицияҕа оҕо саадыгар ньээннэлээбитэ, оройуоннааҕы Ис дьыала отделигыр охранаҕа үлэлээбитэ, уонтан тахса сыл Нурбатааҕы Оҕо искусство оскуолатыгар охраник-таабыта.

Елизавета Николаевна үлэтигэр бэринилээбин, кыһамнылаах араас сылларга ылбыт элбэх грамоталара, наҕараадалара туоһулулар.

Хас биридди киһиэхэ Ийэ саамай чугас уонна күндү киһи буолар... Ийэни сүтэри ханан да оспот ыар баас буолар, сорох кэмнэ анараа дойдуга тийэн сынньанан, ханан да бүппэт ыарыттан босхолонон чэпчээбитэ буолуо диэн санньыар санаабыт арыый көннүөрдөр. Кини барыаһыттан ордук өйдүүбүт – бу олоххо хайдах иитэн, бэлэмнээн таһаарбытын – үлэни өрө тутар, үлэттэн дьоллононуу үөрүүтүн билэр, ыарахтанан чаҕыйбат ғына.

Ийэбит оҕо сааһа сэри ыар кэмнэригэр ааспыт, аччык-тааһыны, эрэйи-муну этинэн хаанынан билбитэ. Аска-танаска харыстабыллаахтык сыһыаннаһара, килиэп күндү ас буоларын оҕо эрдэхпиттэн үөрэтэрэ, ханан да бырахтарбата. Ийэбит маньык ахтара: «Сэри инниттэн сут-кураан сыллар саҕаламмытара, эбиитин ойуур баһаара, бу барыта олус ыарахан этэ, дьон сутуан өлөрө. Ол сайын сэри саҕаламмыта. «Сэри буолла! Алдыархай кэллэ!» - диэн дьон айманара өйбөр хатанан хаалбыт.

Үһүс кылааска үөрэнэ сырыттаһытына сэрииттэн биэр атахтаах эргиллэн кэлбит Борис Николаевич үөрэппитэ. Сайыныгар курааннаабыта, аны аһыкка буулаабыта. Киһи бары аһыкка утары охсуһууга туруммута. Кылааһынан тутуспутунан, оҕолор траншея хаһытыгар сылдыбыппыт. Хатаччы кууран, тааһыран хаалбыт сири хаһарга ыарахан да этэ! Сэри ыар сылларыгар уолаттар моҕотойу бултаһан туттараллара, онно кыра курууппа оҕото биэрэллэрэ. Хас да сыл курааннаан баран, дьэ, он сыл кэлбитин өйдүүбүн. Ол 1943 сыллаахха этэ, бурдук үүммүтэ. Бурдук хомуурун кэннэ бааһынаҕа бурдук туорахтара хаалан хаалыттарын биһиги оскуола кэнниттэн баран кистээн хомуйар этибит. Оо, онно үөрбүппүтүн, аһыар астампыппыттан! Бурдугу билинги

Медгородок турар сиригэр үүннэрэллэрэ. Ас көрдөөн бурдук бааһыналарын көринэрбит, сылдыар сирбит кизэн этэ - ол курдук бурдук туораһын хомуйа Куочайынан, Нурбачаанынан сылдыарбыт. Өйдүүбүн, сэри кэнниттэн биһиги, чороччу улааппыт оҕолор, кирпиччэ собуотугар үлэлиирбитин. Иккилии кирпиччэни таһан куурдарбыт, күнгэ сүүсчэкэ кирпиччэни таһарбыт. Биһигини сайлан үлэлэппит Саввинова диэн биригэдьирибит кирпиччэ растворын онороро, киниэхэ уолаттар күүс-көмө буолаллара. Бу ыарахан үлэттэн үлтү сылайан, эстэн-быстан кэлэрбит. Оҕо сааспыт ааспыт сэри ыар сыллара, аччык-тааһыны, өлүү-сүтүү, оҕо дьарамай санныгар сүктэриллибит ыарахан үлэ биһиги өйбүтүгэр-санаабытыгар ыар баттык буолан хатана сылдыар...

Сэттэ эрэ саастаҕар ийэтэ Саввинова Ульяна Гаврильевна өлөн хаалбыта, 4 оҕо тулаайах кэриэтэ хаалбыттара. Дьэ ис үлэтэ сэттэ саастаах кыыс оҕо дьарамай санныгар сүктэриллибитэ. Биһиги сөҕөбүт эрэ, ийэбит сатабылыттан, тулууруттан - ыарахан олох ийэбит барахсаны элбэххэ үөрөппитэ, түргэн-тарҕан туттууну, үлэттэн куттамматы, барыны билэ-көрө сатыыры.

Биһиги аҕабыт Евсеев Роман Григорьевич Мэнгэ Хангалас улуунун Төнгүлү нэһилиэгиттэн төрүттээх, сүүрбэ саастааҕар 1943 с. Японияны утары сэригэ ыңгырыллан барбыта. Аармыйаттан босхолонон 1947 сыллаахха дойдутугар эргиллэн кэлбитэ, «За победу над Японией» мэтээл наҕараадалаах, ыарахан ыарыттан 1969 с. өлбүтэ. Ийэбит 36 сааһыгар үс оҕолоох соҕотох хаалбыта. Оҕолорун иитэр туһуттан кэтэх хаһаайыстыба тэриммитэ - куурусса, сибининьэ иитэн, оҕуруот аһын олордон эбинэрэ. Түүннэри сакааска бэргэһэ, унтуу тигэрэ, оҕуруонан билэ тигэрэ. Төһө да ыарахан олохтонор ийэбит наһаа үөрүннээн майгылааҕа, олоххо позитивнай сыһыаннааҕа. Дьэбит иһэ ыраас, сырдык, уурбут-туппут курдук буолара, өрүү ыалдыт-хонһо элбэх буолара. Хас ыһыах аайы биһиэхэ, кыргыттарыгар, саҕа таһас тигэн кэтэрдэрэ, биһиги онтон үөрэн дьоллонорбут. Ийэбит ыллыгырын наһаа сөбүлүүрү, эдэр сылдьан кулуупка кэнсиэртэргэ элбэхтик кыттар. Дьэбитигэр патефон баара, араас ырыалаах пластинка толору буолааччы. Ийэбит Марина Попова, Ольга Иванова, Аркадий Алексеев, Никифор Семёнов ырыаларын наһаа сөбүлээн истэрэ. Кинигэйэн ыллыыра бу баарга дылы ...

Ийэбит оҕо эрдэбиттэн үлэ диэни билбит буолан, үлэни наһаа өрө тутара: «Үлэһит киһи өлөн-охтон биэрбэт», - диэн өрүү этэрэ. Ыарахан, сатанан биэрбэт үлэни көрүстэбинэ чаҕыйбат этэ, этэрэ: «Моһуок аата моһуок, сатаныхтаах».

Олоххо араас ыарахаттары этэнгэ туораан, кырдыар сааһыгар биһиги ортобутугар нус-бааччы, дьоллоохтук олорон барбыта. «Инники диэки бара тур, туохтан да толлума!» диэн этэрэ элбэххэ кынаттыыра уонна угуяра.

Ийэбит, эбээбит сырдык мөсүөнэ биһиги өйбүтүгэр-санаабытыгар өрүү хаалыаҕа. Кини олоххо көрүүтэ, үлэбэ, үөрэххэ эппиэттээх сыһыана оҕолоругар, сиэннэригэр бэриллэн көлүөнэттэн көлүөнэбэ бара туруо!

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ

Сырдык мөсүөнүг өйбүтүгэр мэлди баар...

Күндү бырааппыт **ЧОЧАНОВ Федот Иванович** олохтон барбыта бу дьыл муус устар 3 күнүгэр 40 хонуга туолла. Федот 1976 сыллаахха алтынны ый 17 күнүгэр Нурба оройуонун Хорула нэһилиэгэр Чочановтар дьэ кэргэтэригэр ыал кыра оҕотунан төрөөбүтэ. Хорула орто оскуолатын 1993 сыллаахха бүтэрибитэ. Уонча сыл «Бордон» бааһынай хаһаайыстыбатыгар үлэлээбитэ. 1998-2003 сс., илиитигэр маска дьобурдаах буолан, дьэ тутуутунан дьарыктаммыта. Ол курдук, На-

кыынгга, Нурбаҕа араас тууларга үлэлээбитэ. Кузакова уулуссаҕа бэйэтин бырайыгынан икки этээстээх дьэ туулуубута. Нурбаҕа элбэх чааһынай дьэ, гараж, бааннык тутан хаалларда.

2005 сылтан Нефтебаза суоппарынан 17 сыл үлэлээбитэ. Онно үлэлиир кэмнэригэр кэлэктибигэр сөбүлэтэн, үлэ үөһүгэр умсубута.

2006 с. саас олоҕун анарын көрсөн, ыал буолан туспа буруо таһаарыттар. 2008 с. олоор дьэтин туттан саҕалаан, эһилигэр дьэни ситэрэн, Бөгдөөлө олохтоохторо буолбуттара. Дьэ туттар кэмигэр Нефтебаза тэрилтэтэ улахан күүс-көмө буолбуттара, элбэх үлэни доҕотторо кыайа туппуттара. Федя бэйэтэ туппута-онорбута орун онугар, бөҕө-таҕа буолара. Сатабыллаах, мындыр киһи этэ. Кини туппута-хаппыта үйэлээх, хаачыстыбалаах.

2022 с. балаһан ыйыгар Накыынааҕы баһаарынай часка үлэбэ кирибитэ. Бу кылгас кэмгэ үлэлиригэр, бииргэ үлэлиир уолаттарын убаастабылын ылан, кэлэктиипкэ кирибитэ.

Кини киһи быһыытынан көнөтө, эйэбэс майгылааҕа

... Элбэх сангата-ингэтэ суох, дьонно амарах сыһыаннаах, күүстээх, кытаанах санаалаах, эппит тылыгар турара.

Дьылҕа-хаан ыйааҕа ыал олоҕун икки аңгы ыппыта. Кыргыттарын, улун бэйэтэ соҕотуун көрөн-истэн улаатыннарда. Түөрт оҕо тапталлаах аҕата. Кыргытара лицей 11, 9, 6 кылаас үөрэнээччилэрэ. Киһи хомойуох, оҕолоро оскуоланы бүтэрэр сылларыгар тийээхтээбэтэ.

Аҕабыт, убайбыт, бырааппыт бу кылгас олохтор олорботох олоххун оҕолорун олоруохтара. Эн сырдык мөсүөнүг өйбүтүгэр, санаабытыгар хаалыаҕа.

Аҕабытын, бырааппытын Чочанов Федот Иванович тигэх суолугар атаарга күүс-көмө буолбуккутугар ОАО «АЛРОСА» ПЧ-6 кэлэктибигэр, ОАО «Саханефтегаз» Нурбатааҕы филиалын дириэктэригэр Валерий Петровичка, Хорулаттан, Сунтаартан, Үөһэ Бүлүүттэн, Дьокуускайтан, Нурбаттан аймахтарбытыгар, бииргэ үөрэммит оҕолоругар, чугас табаарыстарыгар махталбытын биллэрэбит.

Ийэтэ, оҕолоро, убайдара, саҕастара, эдьийэ

Абитуриент-2024

Приглашаем на учебу в Нюрбинский техникум

От 29.03.2024 года №01-03/651 приказом Министерства образования и науки Республики Саха (Якутия), стали известны контрольные цифры приема по профессиям, специальностям и укрупненным группам профессий, специальностей для обучения по образовательным программам среднего профессионального образования за счет бюджетных ассигнований государственного бюджета РС (Я) 2024-2025 учебного года на базе Государственного бюджетного профессионального учреждения Республики Саха (Якутия) «Нюрбинский техникум».

- 21.01.08 «Машинист на

открытых горных работах» на базе 11 класса, срок обучения 10 месяцев

Квалификация: Машинист бульдозера, машинист экскаватора

- 23.01.17 «Мастер по ремонту и обслуживанию автомобилей» на базе 11 класса, срок обучения 10 месяцев

Квалификация: Слесарь по ремонту автомобилей, водитель автомобиля категории «В»

- 35.01.01 «Мастер по лесному хозяйству» на базе 11 класса, срок обучения 10 месяцев

Квалификация: Егерь, лесовод, водитель автомобиля категории «С»

- 09.02.07 «Информационные системы и программирование» на базе 9 класса, срок обучения 3г.10 месяцев

Квалификация: Программист, Разработчик веб и мультимедийных приложений

Срок приема документов начнется с 20 июня по 15 августа 2024 года по адресу, Нюрбинский район, с.Мар, ул. Набережная 12, г.Нюрба, ул. Комсомольская 62.

Документы предоставляемые абитуриентами:

- Документ о среднем общем образовании - аттестат (цветное сканирование, все листы)

- Документ, удостоверяющий личность, гражданство или заменяющего его документа (главная страница с реквизитами, страница с регистрацией места жительства)

- СНИЛС
- ИНН

Предприятие продает следующие объекты по Республике Саха (Якутия)

п. Депутатский

* Здание - 626,58 кв.м., Гараж - 31,70 кв.м.

п. Чульман

* Здание по Титова, 7 - 724 кв.м.

п. Серебряный Бор

* 2 этаж 2-этажного здания дома 34 - 489 кв.м.

п. Чернышевский

* Гараж и помещение - 106,4 и 50,1 кв.м.

г. Усть-Нера

* Здание Сахателеком - 2 133,90 кв.м.

с. Мындааба, Усть-Алданский улус

* Гараж деревянный - 58 кв.м.

п.Светлый

* Здание по Советская, 3. - 689,6 кв.м.

п. Чокурдах

* Здание с гаражом по 50 лет СССР 17а - 213 кв.м.

Сдаются помещения с центральным входом в центрах г. Нерюнгри и г. Алдан

Так же сдаются помещения в аренду: Вилюйск, Ленск, Покровск, Тикси, Депутатский, Жиганск, Зырянка, Олекминск, Сангар, Светлый, Сер.Бор., Верхневиллюйск

Контактный телефон: (4112) 40-70-32.

Пост ГАИ

Внимание: гололед!

В связи с резким потеплением, дороги и тротуары покрылись наледью и превратились в каток. Водителям и пешеходам, будьте осторожны!

Водителям во время гололеда следует быть особенно внимательными и осторожными на дорогах. Соблюдайте дистанцию и скоростной режим. Резко не тормозите, не выпускайте руль из рук, но и не крутите его резко в разные стороны. При преодолении подъёмов немного увеличьте скорость, чтобы в самом процессе не пришлось переключать передачу. Избегайте торможения на поворотах. При поворотах и съездах с дороги очень плавно поворачивайте руль.

Пешеходы, помните о том, что управляемость автомобилем при снегопаде и гололеде резко ухудшается и может привести к потере контроля водителя над машиной и, как результат, наезд на пешеходов, всегда смотрите перед собой под ноги, проезжую часть переходите в установленных местах пешеходного перехода с особой бдительностью, под прямым углом.

Просим пешеходов быть внимательными и аккуратными на улице, а автомобилистов – строго соблюдать скоростной режим и дистанцию.

Рекомендации водителям:

- сосредоточьтесь на дороге, не пользуйтесь телефоном во время движения и не отвлекайтесь на посторонние действия, не связанные с управлением машиной;
резкое торможение приводит к блокированию колес и увеличению тормозного пути, а зачастую и к потере управляемости;
соблюдайте ПДД, скоростной режим и дистанцию, избегайте резких маневрирования и обгонов, будьте предельно внимательны к пешеходам на проезжей части, следите за транспортными средствами вокруг вас.

Рекомендации для пешеходов:

- помните о том, что управляемость автомобилем при снегопаде и гололеде резко ухудшается и может привести к потере контроля водителя над машиной;
всегда смотрите перед собой под ноги;

• проезжую часть переходите под прямым углом и ни в коем случае не перебегайте дорогу перед приближающимся транспортным средством.

Просим пешеходов быть внимательными и аккуратными на улице. Автомобилистов – строго соблюдать скоростной режим и дистанцию.

ОГИБДД ОМВД России по Нюрбинскому району

СЧИТАТЬ НЕДЕЙСТВИТЕЛЬНЫМ
Удостоверение гражданина, подлежащего призыву в ВС ХА №1196202, выданное 10.03.2022 г. на имя ИВАНОВА Геннадия Семеновича в связи с утерей.

Table with 4 columns and 10 rows containing various notices, announcements, and community information. Includes names like ИВАНОВА-СЕМЕНОВА Екатерина, НАРИЯНА, and various community groups.

Учредители: Правительство Республики Саха (Якутия)
И.о. главного редактора: АНТОНОВ Г.В.

Газета зарегистрирована в Управлении Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций

Адрес редакции и типографии: 678450, РС(Я), Нюрбинский район г. Нюрба, ул. Ленина, 37.

Отпечатано в редакционно-компьютерном комплексе редакции, типографии газеты «Нурба-Огни Нюрбы». Время подписания в печать по графику: 17.00, фактически: в 16.30.

